

**DRUGI NACIONALNI IZVJEŠTAJ O
IMPLEMENTACIJI OBAVEZA KOJE PROISTIČU
IZ KONVENCIJE O NUKLEARNOJ SIGURNOSTI**

PODGORICA, JUL 2019. GODINE

1 Sadržaj

1	Sadržaj	1
2	Odjeljak A: Uvod	2
3	Odjeljak B: Rezime	5
4	Odjeljak C: Izvještavanje po članovima.....	7
4.1	Član 7 Zakonodavni i regulatorni okvir	7
4.1.1	Član 7 (1) Zakonodavni i regulatorni okvir	7
4.1.2	Član 7 (2) (i) Nacionalni sigurnosni zahtjevi i podzakonska akta	10
4.1.3	Član 7 (2) (ii) Sistem izdavanja dozvola (licenciranje)	14
4.1.4	Član 7 (2) (iii) Inspekcijski nadzor i procjena.....	16
4.1.5	Član 7 (2) (iv) Primjena propisa i provjera uslova pod kojima su izdate dozvole	17
4.2	Član 8 Regulatorno tijelo	18
4.3	Član 9 Odgovornost imaoca dozvole	21
4.4	Član 10 Prioritet sigurnosti	21
4.5	Član 15 Zaštita od zračenja.....	23
4.6	Član 16 Pripremljenost za hitne slučajeve	25
4.6.1	Član 16 (1) Planovi i programi za djelovanje u hitnim slučajevima.....	25
4.6.2	Član 16 (2) Informisanje stanovništva i država u okruženju	30
4.6.3	Član 16 (3) Pripremljenost za hitne slučajeve za ugovorne strane koje ne posjeduju nuklearna postrojenja.....	31
5	Odjeljak D: Planirane aktivnosti za poboljšanje sigurnosti.....	35

2 Odjeljak A: Uvod

Zaštita života i zdravlja ljudi, kao i životne sredine od štetnog djelovanja jonizujućih zračenja i upravljanje radioaktivnim otpadom, odnosno radijaciona i nuklearna sigurnost i bezbjednost su važne aktivnosti Vlade Crne Gore potrebne za ispunjenje ekoloških ciljeva, koje zahtijevaju dobro osmišljen plan i akcije kako bi se osigurali svi potrebni organizacioni, ljudski i finansijski resursi i infrastruktura. Neadekvatno upravljanje iskorišćenim radioaktivnim izvorima, radioaktivnim otpadom ili istrošenim gorivom mogu da uzrokuju posljedice i u prekograničnom kontekstu.

Svjesna važnosti koja za međunarodnu zajednicu ima pravilna upotreba nuklearne energije u miroljubive svrhe, potvrđujući potrebu nastavka unapređenja visokog nivoa nuklearne i radijacione sigurnosti i bezbjednosti širom svijeta, a u želji da promoviše djelotvornu kulturu u pogledu radijacione sigurnosti Skupština Crne Gore donijela je Zakon o potvrđivanju Konvencije o nuklearnoj sigurnosti ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 003/15 od 26.03.2015. godine). Instrument o pristupanju Konvenciji o nuklearnoj sigurnosti deponovan je kod Međunarodne agencije za atomsku energiju (u daljem tekstu: MAAE) 23.04.2015. godine, a ista je stupila na snagu 22. 07.2015. godine. Nije bilo izjava ili rezervi uz instrument o pristupanju. Kao punopravna članica Konvencije, Crna Gora šalje jasnu poruku da samo jačanjem međunarodne saradnje i spremnosti da učestvuje u procesu izvještavanja i pregledanja izvještaja drugih članica daje puni doprinos globalnom okviru unapređenja nuklearne sigurnosti.

Crna Gora je od 2006. godine članica Organizacije ujedinjenih nacija (OUN) i punopravna članica MAAE. Odmah nakon obnove nezavisnosti, 2007. godine, Crna Gora je donijela svoj Ustav u kojem posebno naglašava ekološku orijentaciju, što znači da država čini sve napore kako bi zaštitila svoju životnu sredinu. Taj cilj može se postići adekvatnom politikom, strategijom, zakonodavstvom i sveopštom zaštitom životne sredine primjerenim ekonomskim aktivnostima koje se odvijaju u Crnoj Gori.

S tim u vezi, u cilju ispunjavanja obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 25.08.2016. godine razmotrila i usvojila Prvi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, koji je dostavljen Sekretarijatu MAAE i koji je bio predstavljen na Sedmom redovnom sastanku strana ugovornica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti u periodu od 27.03. do 7.04.2017. godine.

U postupku postavljanja pitanja stranama ugovornicama Crna Gora je drugim državama članicama postavila 12 pitanja, dok je Crnoj Gori postavljeno ukupno 18 pitanja u vezi Prvog nacionalnog izvještaja o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 16.02.2017. godine na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma usvojila Odgovore na pitanja strana ugovornica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti na Prvi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti.

Tokom Sedmog redovnog sastanka strana ugovornica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti prepoznata su dva izazova, jedna sugestija i dvija primjera dobrih praksi za Crnu Goru, i to:

- donošenje novog Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti u koji treba transponovati relevantne međunarodne

standarde i Direktive Evropske unije, unapređenje ljudskih kapaciteta, kao i razmatranje reorganizacije postojećih nadležnih organa u ovoj oblasti (izazov ME-2017-01);

- unapređenje kapaciteta za odgovor na radiološke i nuklearne vanredne situacije (izazov ME-2017-02);
- sprovođenje MAAE misije o Integrisanom pregledu regulatorne infrastrukture (IRRS - Integrated Regulatory Review Service) u Crnoj Gori (sugestija ME-2017-01);
- instaliranje stanica za mjerenje jačine doze gama zračenja- GDR (gama dose rate) stanica (primjer dobre prakse ME-2017-01);
- učešće javnosti u donošenju zakonskih i podzakonskih akata, kao i odluke koje se tiču zaštite životne sredine i zaštite od jonizujućih zračenja, kao što je organizovanje procesa javne rasprave u toku izdavanja dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada (primjer dobre prakse ME-2017-02).

Navedeni izazovi, sugestija i primjeri dobre prakse jasno su definisane i u završnom Preglednom izvještaju za Crnu Goru, koji je dostavila MAAE.

Crna Gora je zemlja bez nuklearnih instalacija, te se stoga brojni uslovi Konvencije o nuklearnoj sigurnosti ne odnose na Crnu Goru. Ne postoji nuklearno gorivo na teritoriji Crne Gore. Energetskom politikom Crne Gore do 2030. godine, koju je Vlada Crne Gore usvojila 03.03.2011. godine, Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine - Bijela knjiga sa Strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu i Izvještajem sa javne rasprave, koju je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici 10.07.2014. godine, ne predviđa se izgradnja nuklearnih elektrana odnosno nuklearnih instalacija. Takođe, odredbama Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore“, broj 56/09, 58/09, 55/16) zabranjena je izgradnja nuklearnih postrojenja.

Crna Gora ima mali broj aktivnosti u kojima se koriste jonizujuća zračenja, zbog čega je upotreba radioaktivnog materijala i izvora jonizujućih zračenja ograničena na primjenu u medicini, industriji, školstvu i naučno-istraživačkim djelatnostima. Ukupna količina radioaktivnog otpada u Crnoj Gori je veoma mala, zbog nedovoljno razvijene industrije i zakonske obaveze da se iskorišćeni radioaktivni izvori vraćaju dobavljaču. Bez obzira na relativno niske aktivnosti i malu količinu radioaktivnog otpada u Crnoj Gori postoji centralno postrojenje za skladištenje radioaktivnog otpada, koje je operativno od 13.06. 2012. godine.

Radi obezbjeđivanja uslova za sprovođenje politike u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom Vlada Crne Gore je na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, na sjednici održanoj 22.09.2011. godine usvojila prvu Strategiju zaštite od jonizujućeg zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom sa Akcionim planom za njeno sprovođenje (2012-2016). Nakon isteka ovog strateškog dokumenta, Vlada Crne Gore je na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, na sjednici održanoj 29.12.2016 godine usvojila **Strategiju zaštite od jonizujućih zračenja, radijacionoj sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godine.** U toku je izrada Izvještaja o implementaciji Strategije, odnosno o stepenu realizacije aktivnosti koje su prepoznate u Akcionom planu, čije je razmatranje i usvajanje od strane Vlade Crne Gore planirano do kraja 2019. godine.

U cilju ispunjavanja obaveza koje su uređene Zakonom o potvrđivanju Konvencije o nuklearnoj sigurnosti ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 003/15 od

26.03.2015. godine) Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova - Direktorat za vanredne situacije, Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, Upravom za inspekcijske poslove i D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ pripremilo **Drugi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti**. Drugi nacionalni izvještaj, kao i prethodni, ima za cilj da pokaže da je Crna Gora u potpunosti posvećena ispunjavanju svojih obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti. Drugi nacionalni izvještaj je takođe izrađen u skladu sa zahtjevima i uputstvima sadržanim u dokumentu MAAE INFCIRC/572/Rev.6 od 19.01.2018. godine - Vodič u vezi izrade nacionalnih izvještaja za Konvenciju o nuklearnoj sigurnosti. Shodno uputstvima datim u Vodiču, kao nenuklearna država, Crna Gora izvještava Sekretarijat MAAE o sprovođenju članova 7, 8, 9, 10, 15 i 16 (zakonodavni i regulatorni okvir, regulatorno tijelo, odgovornost imaoca dozvole, prioritet sigurnosti, zaštita od zračenja i pripremljenost za postupanje u hitnim slučajevima) i daje predlog mjera za poboljšanje nuklearne sigurnosti.

Drugi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, koji razmatra i usvaja Vlada Crne Gore, biće predstavljen na Osmom redovnom sastanku strana ugovornica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti u periodu od 23.03. do 3.04.2020. godine u MAAE u Beču.

Punopravnim članstvom u Konvenciji o nuklearnoj sigurnosti Crna Gora koristi priliku da prikaže svoje stanje u oblasti nuklearne sigurnosti i učestvuje u konstruktivnom dijalogu i razmjeni informacija, u cilju njegovog daljeg unapređenja, čime doprinosi globalnom unapređenju nuklearne sigurnosti.

Članstvom u Konvenciji o nuklearnoj sigurnosti i redovnim izvještavanjem Crna Gora:

- doprinosi jačanju globalnog režima nuklearne sigurnosti, kako bi se uspostavili globalni instrumenti za prevenciju u slučaju potencijalnih nuklearnih nesreća, koje bi mogle imati i prekogranični uticaj;
- učestvuje u razmjeni i unapređenju znanja sa međunarodnim partnerima na polju nuklearne sigurnosti;
- podstiče regionalnu i globalnu saradnju u promovisanju višeg nivoa nuklearne sigurnosti u skladu s načelima međunarodnog partnerstva i solidarnosti;
- podstiče i poziva ostale zemlje da budu potpisnice Konvencije o nuklearnoj sigurnosti.

3 Odjeljak B: Rezime

Od svog članstva u Konvenciji o nuklearnoj sigurnosti 2015. godine, Crna Gora drugi put ima priliku da prikaže na koji način ispunjava obaveze uređene ovim međunarodno-pravnim instrumentom.

U periodu od 2009. godine, kada je usvojen Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore“, br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) Crna Gora je napravila značajan napredak kada je u pitanju radijaciona i nuklearna sigurnost u zemlji. Crna Gora je potvrdila većinu najznačajnijih međunarodno-pravnih instrumenata iz oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti i bezbjednosti i duboko je posvećena implementaciji svojih međunarodnih obaveza. Kroz usvajanje pravne tekovine, uzimaju se u obzir najnoviji MAAE standardi i pravna tekovina Evropske unije.

Crna Gora je u potpunosti posvećena evro-atlanskim integracijama, kao primarnom strateškom cilju Vlade Crne Gore. Dana 29.06.2012. godine Crna Gora je kao kandidat za članstvo u Evropskoj uniji počela proces pregovora sa Evropskom unijom i time jasno nacrtala svoju agendu prihvatanja i implementacije najvećih standarda u svim oblastima. Crna Gora je predajom instrumenata ratifikacije Vašingtonskog ugovora 5. juna 2017. godine postala 29. članica Sjevernoatlantskog saveza NATO. Time je ispunjen jedan od najvažnijih vanjskopolitičkih prioriteta Crne Gore i uspješno okončan dugogodišnji proces reformi na planu evroatlantskih integracija. Jedno od ključnih pitanja koje je obilježilo proces pristupanja Crne Gore Sjevernoatlantskom savezu bilo je podizanje nivoa podrške javnosti članstvu što je iziskivalo potrebu informisanja javnosti o svim aspektima integracionog procesa. Kontinuirano informisanje o pitanjima relevantnim za NATO i dalje je obaveza koju Crna Gora treba da nastavi da sprovodi u skladu sa svojom novom ulogom članice Alijanse. Shodno tome Vlada Crne Gore kroz realizaciju aktivnosti Komunikacione strategije „Crna Gora članica NATO-a“ za period do 2020. godine, definisala je ciljeve, mjere i aktivnosti na promovisanju politika i aktivnosti NATO-a kako u državama članicama, tako i u državama partnerima, u cilju informisanja šire javnosti o prednostima koje Crnoj Gori donosi članstvo u Alijansi.

Kada je riječ o slučaju radijacionog udesa koji može proizvesti vanredno stanje Vlada Crne Gore je usvojila prvu Nacionalnu strategiju za vanredne situacije 2006. godine. Na sjednici održanoj 21.12.2017. godine Vlade Crne Gore je, na predlog Ministarstva unutrašnjih poslova, usvojila novu Strategiju za smanjenje rizika od katastrofa sa dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje strategije za period 2018-2023. godine, čime je prestala da važi Nacionalna strategija za vanredne situacije iz 2006. godine.

Skupština Crne Gore donijela je Zakon o zaštiti i spašavanju („Službeni list Crne Gore“, br. 013/07, 005/08, 086/09, 032/11, 054/16). Takođe, Ministarstvo unutrašnjih poslova je 2010. godine u saradnji sa svim relevantnim institucijama donijelo Nacionalni plan za djelovanje u slučaju radijacionog udesa.

U okviru sprovođenja Ugovora o neširenju nuklearnog oružja Skupština Crne Gore je donijela Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi sa Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja, Dodatnog protokola uz Sporazum između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi sa Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja i Protokola uz Sporazum između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi sa

Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja („Sl. list CG – Međunarodni ugovori”, broj 16/10 od 28.12. 2010. godine). Crna Gora je shodno odredbama pomenutog zakona izradila do sada dvadesetdevet (29) nacionalnih izvještaja i izjava o nuklearnim materijalima i dostavila ih MAAE. Izvještavanje se vrši u propisanim periodima. Ministarstvo održivog razvoja i turizma kao fokalna institucija za izvještavanje koristi i softver Protokol Reporter.

Na osnovu člana 71 ovog Sporazuma 27.06.2018. godine sprovedena je inspekcija, u okviru koje su inspektori MAAE uz prisustvo ekološke inspekcije i predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma, potvrdili podatke o inventaru nuklearnog materijala koje je dostavila Crna Gora. U cilju rješavanja pitanja upravljanja radioaktivnim materijalom (ostaci motora aviona) koji su smješteni u privremenom spremištu na posjedu A.D. „13. jul Plantaže“, u periodu 6-10. 11 2017. realizovana je ekspertska misija Međunarodne agencije za atomsku energiju, koja je bila posvećena izradi plana za dekomisiju privremenog spremišta i centralnog skladišta radioaktivnog otpada, kojim upravlja D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ iz Podgorice.

U cilju ispunjavanja obaveza koje su uređene Zakonom o potvrđivanju Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom ("Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 03/10 od 19.03.2010) Crna Gora je do sada predstavila tri nacionalna izvještaja o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom. Prvi izvještaj predstavljen je na Četvrtom preglednom sastanku strana ugovornica Zajedničke konvencije u periodu 14-23.05.2012. godine, dok je Drugi nacionalni izvještaj predstavljen na Petom redovnom sastanku strana ugovornica Zajedničke konvencije u periodu 11-22.05.2015. godine. Vlada Crne Gore je 19.04.2018. usvojila Odgovore na pitanja strana ugovornica Zajedničke konvencije na Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom, koji su dostavljeni Sekretarijatu MAAE.

Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom predstavljen je na Šestom redovnom sastanku strana ugovornica Zajedničke Konvencije, koji se održao u periodu 21.05- 1.06.2018. u MAAE u Beču.

Iako je postignut značajan napredak u oblasti radijacione sigurnosti i bezbjednosti, u narednom periodu Crna Gora će posvećeno raditi na jačanju nacionalnog pravnog okvira u ovoj oblasti, s ciljem transponovanja i implementacije najnovijih međunarodnih standarda i pravne tekovine Evropske unije.

4 Odjeljak C: Izvještavanje po članovima

4.1 Član 7 Zakonodavni i regulatorni okvir

„1. Svaka ugovorna strana će utvrditi i održavati zakonodavni i regulatorni okvir za nadzor nad sigurnošću postrojenja.

2. Zakonodavni okvir će obezbijediti:

- (i) utvrđivanje mjerodavnih nacionalnih sigurnosnih propisa;*
- (ii) sistem za izdavanje dozvola za rad nuklearnih postrojenja, kao i zabranu rada nuklearnog postrojenja bez dozvole;*
- (iii) sistem inspekcije i procjenjivanja stanja nuklearnog postrojenja da bi se obezbijedila uskladenost sa propisima i uslovima izdavanja dozvole;*
- (iv) izvršavanje propisa i određivanje pretpostavki za izdavanje dozvole; uključujući suspenzije, izmjene i poništenje dozvola.“*

4.1.1 Član 7 (1) Zakonodavni i regulatorni okvir

Opredijeljenost Crne Gore da implementira najveće međunarodne standarde u oblasti zaštite od zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti nametnuli su i potrebu usvajanja međunarodnih pravnih instrumenata, smjernica i standarda, kako bi se u okviru zakonodavstva ova oblast dodatno normativno regulisala i unaprijedila međunarodna saradnja iz ove oblasti. S tim u vezi Skupština Crne Gore je 2009. godine donijela *Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti* („Sl. list Crne Gore”, br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16). Ovim zakonom uređuje se zaštita života i zdravlja ljudi i zaštita životne sredine od štetnog djelovanja jonizujućeg zračenja, obavljanje radijacione djelatnosti, promet izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala, upravljanje radioaktivnim otpadom, postupanje u slučaju radijacionog udesa, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu od jonizujućih zračenja i radijacionu sigurnost.

Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore”, br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) pokriva sva bitna pitanja radijacione sigurnosti. Indirektno, odnosno u sklopu razmatranja problema prevoza i prometa radioaktivnih materijala, zaštitom od jonizujućih zračenja bavi se i: Krivični zakonik Crne Gore ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 070/03, 013/04, 047/06, Službeni list Crne Gore", br. 040/08, 025/10, 073/10, 032/11, 064/11, 040/13, 056/13, 014/15, 042/15, 058/15, 044/17, 049/18)), Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima ("Sl. list Crne Gore", br. 004/08, 036/13), Zakon o inspekcijskom nadzoru ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 039/03, Službeni list Crne Gore", br. 076/09, 057/11, 018/14, 011/15, 052/16) i Zakon o prevozu opasnih materija („Sl. list Crne Gore“ br. 33/14, 013/18), Zakon o spoljnoj trgovini ("Sl. list Republike Crne Gore", br. 028/04, 037/07, „Sl. list Crne Gore", br. 073/10, 001/14, 014/14, 057/14), Zakon o kontroli izvoza robe dvostruke namjene ("Sl. list Crne Gore", br. 030/12), Zakon o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom ("Sl. list Crne Gore", br. 040/16), Zakon o bezbjednosti hrane ("Sl. list Crne Gore", br. 057/15), Zakon o životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", , 52/16) i Odluka o kontrolnoj listi za izvoz i uvoz robe ("Sl. list Crne Gore", br. 022/14, 038/15, 029/16, 062/16, 024/17, 035/18, 022/19).

Sa aspekta propisa nacionalnog zakonodavstva koji omogućavaju implementaciju Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, pored odredbi navedenih propisa značajne su i odredbe Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. list Republike Crne Gore", br.075/18), Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu Službeni list Republike Crne Gore", br. 020/07, Službeni list Crne Gore", br. 047/13, 053/14, 037/18) i Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 020/07, Službeni list Crne Gore", br. 047/13, 053/14, 037/18). Posebno su značajne odredbe Zakona o ratifikaciji Konvencije o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu ("Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 008/08), Zakona o proglašenju zakona o potvrđivanju protokola o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu ("Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 002/09) i Zakona o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine ("Sl. list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 003/09).

U oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti Crna Gora je strana ugovornica devetnaest (19) međunarodno-pravnih instrumenata koji su dati u nastavku:

1. Zakon o ratifikaciji Bečke konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearne štete („Sl list SRJ– Međunarodni ugovori“, br. 005/77);
2. Zakon o ratifikaciji Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala („Sl list SRJ– Međunarodni ugovori“, br. 009/85-309);
3. Uredba o ratifikaciji Konvencije o ranom obaveštavanju o nuklearnim nesrećama („Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 015/89-3);
4. Konvencija o pružanju pomoći u slučaju nuklearnog incidenta ili radiološke opasnosti, Beč („Sl.list SRJ – Međunarodni ugovori“, „ br. 004/91-29);
5. Zakon o ratifikaciji Ugovora o neširenju nuklearnog oružja („Sl.list SFRJ – Međunarodni ugovori“, br. 010/70-313);
6. Ugovor o zabrani eksperimenata sa nuklearnim oružjem u atmosferi, kosmosu i pod vodom („Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 011/63-580);
7. Uredba o ratifikaciji Ugovora o zabrani smještanja nuklearnog i drugog oružja za masovno uništavanje na dno mora i okeana i u njihovo podzemlje („Sl.list SRJ– Međunarodni ugovori“, br. 033/73-957);
8. Ugovor za sveobuhvatnu zabranu nuklearnih proba sa Protokolom („Sl. list SCG– Međunarodni ugovori“, br. 4/04-3);
9. Sporazum o privilegijama i imunitetima Međunarodne agencije za atomsku energiju(na snazi od 30.10.2006, sukcesijom 21.03.2007);
10. Statut Međunarodne agencije za atomsku energiju („Sl. list SFRJ – Međunarodni ugovori“, br. 001/58-64);
11. Zakon o potvrđivanju Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom („Sl. list Crne Gore – Međunarodni ugovori“, br. 02/10 od 16.03.2010.);
12. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi sa Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja, Dodatnog protokola uz Sporazum između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi sa Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja i Protokola uz Sporazum između Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju o primjeni zaštitnih

- mjera u vezi sa Ugovorom o neproliferaciji nuklearnog oružja („Sl. list Crne Gore – Međunarodni ugovori”, br. 16/10 od 28.12.2010.);
13. Zakon o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Bečke konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearne štete („Sl. list Crne Gore – Međunarodni ugovori”, br. 16/10 od 28.12.2010.);
 14. Zakon o potvrđivanju Konvencije o dodatnoj naknadi za nuklearne štete („Sl. list Crne Gore – Međunarodni ugovori”, br. 3/11 od 16.03.2011.);
 15. Zakon o potvrđivanju Konvencije o nuklearnoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore – Međunarodni ugovori”, br. 003/2015 od 26.03.2015.);
 16. Zakon o potvrđivanju Amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala („Sl. list-Međunarodni ugovori“, br. 004/16 od 25.03.2016.);
 17. Međunarodna konvencija o sprečavanju akata nuklearnog terorizma („Sl. list SCG“, br. 02/06-3);
 18. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učešću država nečlanica Evropske unije u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološkog vanrednog događaja (ECURIE) ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 002/17 od 21.03.2017);
 19. Zakon o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 012/18 od 31.12.2018).

Pored navedenih međunarodno-pravnih instrumenata Crna Gora sa aspekta međunarodnog prava sprovodi i sljedeće:

- Evropski sporazum o međunarodnom drumskom prevozu opasnih materija (ADR sporazum) sa njegovim sastavnim dijelovima, prilogima A i B;
- Konvenciju o međunarodnom željezničkom prevozu – (COTIF);
- Pravilnik o međunarodnom prevozu opasnih materija željeznicom – RID;
- Konvenciju o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu;
- Tehničke instrukcije za siguran prevoz opasnih materija u vazdušnom saobraćaju (ICAO Doc. 9284 AN/905), uključujući dodatke, izmjene i korekcije;
- Evropski sporazum o međunarodnom prevozu opasnog tereta unutrašnjim plovnim putevima (ADN).

Takođe, Crna Gora je članica i sistema:

- RASIMS, koji predstavlja informacioni sistem upravljanja podacima o radijacionoj sigurnosti;
- NUSIMS, koji predstavlja informacioni sistem upravljanja podacima o nuklearnoj bezbjednosti;
- EPRIMS, koji predstavlja informacioni sistem upravljanja podacima o vanrednoj radiološkoj situaciji.

Crna Gora učestvuje sa svojim predstavnicima u platformama Međunarodne skale nuklearnih događaja (INES) i Unificiranog sistema za razmjenu informacija, incidenata i hitnih slučajeva za ranu najavu incidenata koji uključuju radioaktivne izvore sa potencijalnim prekograničnim uticajima (USIE).

Crna Gora je od 2006. godine korisnica baze podataka o incidentima i nedozvoljenom prometu nuklearnog i radioaktivnog materijala (ITDB). Pored navedenog, predstavnici Crne Gore su članovi:

- Komiteta za ocjenu standarda iz oblasti nuklearne bezbjednosti (NSCG);
- Komiteta za ocjenu standarda iz oblasti radijacione sigurnosti (RASSC);
- Komiteta za ocjenu standarda iz oblasti sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom (WASSC);
- Komiteta za ocjenu standarda iz oblasti nuklearne bezbjednosti za odgovor na radiološke vanredne situacije (EPReSC).

Crna Gora je u januaru 2016. godine na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma formalno izrazila spremnost *dobrovoljnog prihvatanja sprovođenja neobavezujućeg Kodeksa ponašanja o sigurnosti i bezbjednosti radioaktivnih izvora i Dodatnog vodiča o uvozu i izvozu radioaktivnih izvora* i istovremeno je imenovana kontakt osoba za pomenuti Kodeks. U januaru 2019. godine Crna Gora je dopisom Generalnom direktoru MAAE izrazila spremnost za primjenu *Dodatnog vodiča o upravljanju iskorišćenim radioaktivnim izvorima* i imenovana je kontakt osoba.

Osim toga, Vlada Crne Gore je na sjednici 13.06.2019. godine utvrdila Predloge:

- Zakona o potvrđivanju Protokola iz 2005. godine o izmjenama i dopunama Protokola o suzbijanju nezakonitih radnji uperenih protiv bezbjednosti nepokretnih platformi koje se nalaze u epikontinentalnom pojasu i
- Zakona o potvrđivanju Protokola iz 2005. godine o izmjenama i dopunama Konvencije o suzbijanju nezakonitih radnji uperenih protiv bezbjednosti pomorske plovidbe.

Predlozi zakona upućeni su Skupštini Crne Gore na razmatranje i donošenje, čime se Crna Gora jasno opredjeljuje za jačanje pravnog okvira koji unapređuje pomorsku bezbjednost, borbu protiv terorizma i djelovanje u borbi protiv proliferacije oružja za masovno uništenje, što doprinosi globalnim naporima u borbi protiv svih oblika terorizma, čime se takođe obezbjeđuje ispunjenje zahtjeva Generalne Skupštine Ujedinjenih nacija o potvrđivanju međunarodno-pravnih instrumenata.

4.1.2 Član 7 (2) (i) Nacionalni sigurnosni zahtjevi i podzakonska akta

Na osnovu Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore”, br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) u Crnoj Gori se sprovodi sedamnaest (17) podzakonskih akata. Ustavnom poveljom iz 2003. godine Crna Gora je preuzela sve propise iz ove oblasti od SRJ, od kojih se neki još uvijek koriste do izrade novih, koji su u planu, shodno dinamici izrade propisa i usklađivanja sa pravom evropske unije u okviru pregovaračkog procesa, odnosno integracije Crne Gore u Evropsku uniju. Posebno su značajna podzakonska akta koja definišu zaštitu od zračenja cjelokupnog stanovništva kao i profesionalno izloženih lica, zatim zaštitu od zračenja u medicini, siguran prevoz radioaktivnih materijala i dr.

U nastavku se nalazi lista podzakonskih akata:

Nuklearna sigurnost

1. Odluka o uslovima za lokaciju, izgradnju, probni rad, puštanje u rad, korišćenje i trajan prestanak rada nuklearnog objekta ("Sl. list SRJ", br. 42/97); (poglavlje V ove Odluke je prestalo da se primjenjuje)
2. Odluka o načinu i uslovima sistematskog ispitivanja prisustva radionuklida u životnoj sredini u okolini nuklearnog objekta ("Sl. list SRJ", br. 42/97);
3. Odluka o uslovima koje moraju ispunjavati lica koja rade na poslovima i zadacima upravljanja proizvodnim procesom u nuklearnom objektu i na poslovima i zadacima nadzora nad tim procesom ("Sl. list SRJ", br. 2/98);
4. Odluka o uslovima za promet i korišćenje nuklearnih materijala i načinu vođenja evidencije o nuklearnim materijalima o zonamamaterijalnih bilansa - „Sl. List SRJ”, br. 42/97);

Zaštita od zračenja

5. Pravilnik o interventnim i izvedenim interventnim nivoima i merama za zaštitu stanovništva, domaćih životinja i poljoprivrede (veterinarstvo, biljna proizvodnja i vodoprivreda) u vanrednom događaju ("Sl. list SRJ", br. 18/92 i "Sl. list SCG", br. 1/2003 - Ustavna povelja);
6. Odluka o evidencijama o izvorima jonizujućih zračenja i o ozračenosti stanovništva, pacijenata i lica koja su pri radu izložena dejstvu jonizujućih zračenja ("Sl. list SRJ", br. 45/97);
7. Odluka o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini ("Sl. listu SRJ", br. 45/97);
8. Odluka o uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica za vršenje merenja radi procene stepena izloženosti jonizujućim zračenjima lica koja rade sa izvorima zračenja, pacijenata i stanovništva ("Sl. list SRJ", br. 45/97);
9. Odluka o stručnoj spremi i zdravstvenim uslovima lica koja rade sa izvorima jonizujućih zračenja ("Sl. list SRJ", br. 45/97);
10. Pravilnik o načinu primene izvora jonizujućih zračenja u medicini ("Sl. list SRJ", br. 32/98,33/98);
11. Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica za vršenje sistematskog ispitivanja sadržaja radionuklida u životnoj sredini("Sl. list SRJ", br. 32/98, 67/02, 70/02);
12. Pravilnik o uslovima za promet i korišćenje radioaktivnih materijala, rendgen-aparata i drugih uređaja koji proizvode jonizujuća zračenja ("Sl. list SRJ", br. 32/98);
13. Pravilnik o granicama izlaganja jonizujućim zračenjima ("Sl. list SRJ", br. 32/98);
14. Pravilnik o granicama radioaktivne kontaminacije životne sredine i načinu sprovođenja dekontaminacije (»Sl.list SRJ«, br.9/99);
15. Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica za vršenje dekontaminacije ("Sl. list SRJ", br. 9/99);
16. Pravilnik o bližim uslovima za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada ("Sl. list Crne Gore“, br. 56/11);
17. Pravilnik o načinu sakupljanja, čuvanja, obrade i skladištenja radioaktivnog otpada ("Sl. list Crne Gore ", br. 58/11).

U skladu sa Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija

(„Službeni list CG“, broj 041/18), imajući u vidu kompleksnost materije koja se ovim zakonom uređuje Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 26.02.2018. godine organizovalo okrugli sto radi konsultovanja zainteresovane javnosti u vezi izrade nacrtu novog Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti koji je podržan u okviru Programa za nuklearnu sigurnost i zaštitu od zračenja IPA 2014 projekta „Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova(po UNSCR 1244/1999) i Crne Gore“. Okruglom stolu prisustvovali su predstavnici zainteresovane javnosti iz relevantnih državnih ustanova, predstavnici korisnika i tehničkih servisa, nevladinih organizacija i medija, kao i predstavnici Konzorcijuma ENCO koji je sproveo projekat i predstavnici regulatornih tijela Bosne i Hercegovine i Sjeverne Makedonije.

Crna Gora je u završnoj fazi izrade novog Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti. Trenutno se radi na usaglašavanju teksta Predloga zakona nakon čega će isti biti upućen Evropskoj komisiji na mišljenje. Na izradi teksta predloga novog Zakona radila je Radna grupa koju su činili predstavnici, za ovu oblast, relevantnih institucija, dok je radom Radne grupe koordiniralo Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Potrebno je istaći i da je Ministarstvo održivog razvoja i turizma dana 07.06.2018. godine, na osnovu člana 9 Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija („Službeni list CG“ br. 7/12), objavilo Javni poziv nevladinim organizacijama za predlaganje kandidata u sastav Radne grupe za izradu Nacrta zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti. Po pomenutom Javnom pozivu nevladinim organizacijama za predlaganje kandidata u sastav Radne grupe za izradu Nacrta zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti, u naznačenom roku, nije se prijavila nijedna nevladina organizacija.

Razlog za donošenje novog Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti je prije svega taj što postojeći Zakon nije usklađen sa postojećom pravnom tekovinom Evropske unije, potvrđenim međunarodno-pravnim instrumentima, standardima i smjernicama MAAE i Međunarodne komisije za zaštitu od jonizujućih zračenja (ICRP), koji su se u periodu od donošenja zakona, odnosno do 2009. godine, do danas značajno promijenile. Naime, novim Zakonom se dakle, unapređuje oblast zaštite od jonizujućih zračenja, radijaciona i nuklearna sigurnost i bezbjednost kroz transponovanje 11 Direktiva Savjeta Evropske unije, jedne Odluke i jedne Uredbe Evropske komisije.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u svojstvu institucije koja koordinira izradu novog Zakona, nakon izrade Nacrta Zakona u skladu sa Uredbom o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u pripremi zakona i strategija („Službeni list CG“, broj 041/18), dana 28.03.2019. godine obavijestilo zainteresovanu javnost da je pokrenulo postupak javne rasprave o Nacrtu zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti. Javna rasprava je trajala 40 dana, o čemu je sačinjen Izvještaj o sprovedenoj javnoj raspravi. Sadržaj Programa javne rasprave je obuhvatio:

- postavljanje Nacrta zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti na internet stranicu Ministarstva održivog razvoja turizma;

- organizovanje okruglog stola, koji je održan 25.04.2019. godine u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, jer se normama novog Zakona propisuje se značajan broj budućih obaveza za privrednike Crne Gore; i
- organizovanje javne tribine 06.05.2019. godine u prostorijama Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Ovim putem, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je uputilo poziv građanima, stručnim i naučnim institucijama, državnim organima, strukovnim udruženjima, nevladinim organizacijama, medijima i drugim zainteresovanim organizacijama i zajednicama da se uključe u javnu raspravu i daju svoje prijedloge, primjedbe i sugestije na tekst Nacrta zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti.

U toku izrade novog Zakona korišćena je podrška Evropske komisije tokom 2018. godine kada se izvršila provjera usklađenosti prvog nacrta Zakona sa pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, kao glavna aktivnost u okviru regionalnog projekta podržanog kroz pretpristupni instrument Evropske komisije IPA višekorisnički projekat “Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Sjeverne Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova(po UNSCR 1244/1999) i Crne Gore“. Ocjena nacrta Zakona data je u zvaničnom Izvještaju Evropske komisije.

Primjena postojećeg Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti u praksi pokazala je potrebu prevazilaženja i unapređenja koja se odnose na:

- primjenu gradiranog pristupa u postupcima izdavanja ovlašćenja;
- dokazivanje opravdanosti djelatnosti i/ili aktivnosti pri primjeni jonizujućih zračenja;
- redefinisane norme kojima se dokazuje da podnosilac zahtjeva ispunjava uslove u pogledu sigurnosti i bezbjednosti da uopšte posjeduje i koristi taj izvor prije izdavanja ovlašćenja;
- neograničena ovlašćenja što je prouzrokovalo nepotreban pritisak na poslove inspekcije;
- neprepoznata ovlašćenja (stručno osposobljavanje, dekomisija, odlaganje, posjedovanje izvora jonizujućih zračenja i dr.);
- norme koje za rezultat nijesu imale jasne prekršajne odredbe;
- norme koje su ograničile izradu pojedinih podzakonskih akata (pravilnik o monitoringu radioaktivnosti i sl.);
- uočavanje određenih zabrana;
- konkretnije definisanje odredbi za bezbjednu primjenu jonizujućih zračenja;
- medicinsko izlaganje posebno u smislu kontrole izlaganja pacijenata, njegovatelja i pomagača;
- obavljanje djelatnosti i/ili aktivnosti gdje se može pojaviti radioaktivni materijal sa povećanim sadržajem prirodnih radionuklida (NORM);
- zaštitu od radioaktivnog gasa radona;
- izvoz i tranzit radioaktivnog otpada i tranzit istrošenog goriva;
- uvoz, izvoz, tranzit, prevoz i korišćenje nuklearnih materijala;
- primjena zaštitnih mjera iz potvrđenih međunarodno-pravnih instrumenata koje su vezane za nuklearne materijale i dr.

Navedene podoblasti jačanja pravnog okvira neophodne su bile i zbog izmijenjene pravne tekovine Evropske unije, odredaba potvrđenih međunarodno-pravnih instrumenata i standarda i smjernica MAAE i Međunarodne komisije za zaštitu od

jonizujućih zračenja, koji su se u periodu od donošenja zakona, odnosno od 2009. godine, do danas značajno promijenili.

Imajući u vidu navedenu analizu nedostataka neophodno je bilo izraditi novi Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti, koji će na bazi iskustva i dosadašnjeg sprovođenja značajno unaprijediti zaštitu zdravlja ljudi i životne sredine od štetnog uticaja, koje može nastati pri neadekvatnoj primjeni jonizujućih zračenja u miroljubive svrhe i samim tim olakšati krajnjim korisnicima sprovođenje ovog zakona.

Prilikom izrade Strategije 2017-2021 izvršena je analiza načina uspostavljanja stručnog osposobljavanja i periodične provjere stručne osposobljenosti u Crnoj Gori. Crna Gora kao članica MAAE podržava i strateški pristup problematici koja se tiče uspostavljanja i održavanja odgovarajućih nivoa kompetentnosti i znanja iz oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti, koji treba da bude srazmjeran obimu praksi u kojima se na nacionalnom nivou koriste izvori jonizujućih zračenja, i to prevashodno zbog svjesnosti da se samo kroz strateški razvoj nacionalnih ekspertiza i razvoj Nacionalnog programa stručnog osposobljavanja iz oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštiti od jonizujućeg zračenja, može doprinijeti adekvatno uspostavljenom sistemu zaštite zdravlja ljudi i životne sredine od štetnog dejstva jonizujućeg zračenja. S tim u vezi, Strategijom 2017-2021 predviđena je izrada Nacionalnog programa stručnog osposobljavanja koji će obuhvatati planiranje potreba Crne Gore za stručnim osposobljavanjem i periodičnom provjerom stručne osposobljenosti državnih službenika u nadležnim institucijama u ovoj oblasti.

U posebnom poglavlju Predloga zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti propisuju se uslovi koje mora da ispuni pravno lice koje ima namjeru da se bavi poslovima stručnog osposobljavanja i periodične provjere stručne osposobljenosti profesionalno izloženih lica, lica odgovornih za sprovođenje mjera zaštite od jonizujućih zračenja kao i lica odgovornih za radijacionu i/ili nuklearnu bezbjednost. Osim toga isto poglavlje Predloga zakona definiše pravni osnov za donošenje pravilnika o programu stručnog osposobljavanja iz oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i način vršenja stručnog osposobljavanja i periodične provjere stručne osposobljenosti.

4.1.3 Član 7 (2) (ii) Sistem izdavanja dozvola (licenciranje)

Dozvole u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja i radijacionoj sigurnosti, koje nijesu vremenski ograničene, izdaje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine na osnovu odredbi Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) i pratećim podzakonskim aktima, Zakona o upravnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 56/14, 20/15, 40/16, 37/17) i Zakona o prevozu opasnih materija („Sl. list Crne Gore“ br. 33/14, 13/18).

Na osnovu baze podataka iz informacionog sistema koju vodi, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je izdala **ukupno 367 dozvola** u periodu **1.08.2016-15.06.2019.** godine (tabela 1).

Tabela: Izdate dozvole za period 1.08.2016. do 15.06.2019. godine.

NAZIV DOZVOLE	BROJ IZDATIH DOZVOLA
Dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti	122
Dozvola za privremeno obavljanje radijacione djelatnosti	8
Dozvole za promet izvora jonizujućeg zračenja - uvoz	127
Dozvole za promet izvora jonizujućeg zračenja - izvoz	40
Dozvole za prevoz izvora jonizujućeg zračenja	70
UKUPNO	367

U cilju efikasnijeg i efikasnijeg rada službenici Odjeljenja za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućih i nejonizujućih zračenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine su učestvovali u radu 124 komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova za obavljanje radijacione djelatnosti.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, kao jedan od bitnih učesnika u procesu upravljanja radioaktivnim otpadom, kontinuirano radi **na popisu radioaktivnog otpada** u Crnoj Gori. Osim toga **kontinuirano se ažuriraju podaci o radioaktivnim izvorima** u Crnoj Gori koji se i dalje koriste i nalaze se u bazi podataka - RAIS, kao i o profesionalno izloženim licima. Pomenuta baza podataka se dopunjava svakog dana sa relevantnim podacima koji se tiču prometa i prevoza radioaktivnog materijala kao i prometa, prevoza i korišćenja svih izvora jonizujućih zračenja u našoj zemlji.

Shodno Zakonu o prevozu opasnih materija („Sl. list Crne Gore“ br. 33/14,13/18), Ministarstvo unutrašnjih poslova - Direktorat za vanredne situacije je u periodu od 01.01.2016. godine do 15.06.2019. godine izdao **65 saglasnosti za prevoz opasnih materija** u postupku redovne procedure izdavanja dozvola za promet radioaktivnih materijala, koje izdaje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je izradila šest procedura koje se odnose na izdavanje različitih dozvola i to:

- Procedura izdavanja dozvole za mobilnu industrijsku radiografiju (gama defektoskop);
- Procedura izdavanja dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti u medicini- korišćenje generatora jonizujućeg zračenja visoke energije –akceleratora;
- Procedura izdavanja dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti- korišćenje uređaja sa zatvorenim izvorom jonizujućeg zračenja u medicini za radioterapiju –brahiterapija;
- Procedura izdavanja dozvole za obavljanje prometa (uvoz/izvoz/tranzit) izvora jonizujućeg zračenja;

- Procedura izdavanja dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti – korišćenje stomatološkog rendgen aparata; i
- Procedura izdavanja dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti korišćenje otvorenih izvora jonizujućeg zračenja za dijagnostiku i terapiju u nuklearnoj medicini.

U okviru regionalnog projekta podržanog kroz pretpristupni instrument Evropske komisije IPA višekorisnički projekat “Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Sjeverne Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova (po UNSCR 1244/1999) i Crne Gore” predstavnici Agencije za zaštitu prirode i životne sredine su provjerili postojeće procedure i izvršili njihovu reviziju radi sistematičnijeg pristupa izdavanju dozvola.

Skladište radioaktivnog otpada u Crnoj Gori postalo je operativno 13.06.2012. godine izdavanjem dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada od strane Agencije za zaštitu prirode i životne sredine. Skladište u potpunosti ispunjava sve zakonom i podzakonskim aktima definisane sigurnosne zahtjeve za sigurno i bezbjedno skladištenje radioaktivnog otpada i iskorišćenih zatvorenih radioaktivnih izvora, u skladu sa međunarodnim standardima.

Dateljan izvještaj o načinu licenciranja ovog skladišta kao i o učešću javnosti Crne Gore u cijelom procesu dat je detaljno u **Prvom nacionalnom izvještaju o implementaciji obaveza koji proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti**.

4.1.4 Član 7 (2) (iii) Inspekcijski nadzor i procjena

Inspekcijski nadzor u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti sprovodi ekološka inspekcija Uprave za inspekcijske poslove shodno godišnjem planu i programu, najavljeno ili nenajavljeno, na osnovu Zakona o inspekcijskom nadzoru ("Sl. list Republike Crne Gore", br. 039/03, „Sl. list Crne Gore”, br. 076/09, 057/11, 018/14, 011/15, 52/16) i Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16). Pomenuti propisi daju pravo inspektoru da po potrebi i procjeni pokrene prekršajni ili krivični postupak, ukoliko nosilac dozvole obavlja djelatnost koja nije u skladu sa navedenim propisima.

U cilju efikasnijeg rada izrađene su i odobrene sljedeće interne inspekcijske procedure:

- Procedura prilikom prevoza radioaktivnih materijala;
- Procedura inspekcije prilikom skidanja radioaktivnih gromobrana (skidanje i uklanjanje radioaktivnih gromobrana, prevoz i reagovanje u vanrednim situacijama);
- Procedura za inspekciju zatvorenih izvora zračenja (fiksiranih uređaja za kalibrisanje, otkrivanje i drugih uređaja);
- Procedura za kontrolu radioaktivnih izvora koji se koriste u industrijskoj radiografiji;
- Procedura prilikom kontrole nuklearne medicine;
- Procedura za inspekciju rendgen aparata;
- Procedura prilikom kontrole mobilnih zatvorenih radioaktivnih izvora zračenja;

- Procedura za inspekciju nepokretnih uređaja koji se koriste za industrijsku radiografiju;
- Procedura za inspekciju linearnog akceleratora;
- Proceduru za inspekciju gama iradijatora;
- Procedura za inspekciju otvorenih radioaktivnih izvora zračenja koji se koriste u industriji; i
- Procedura za inspekciju radioterapije; i
- Procedura za inspekciju skladišta radioaktivnog otpada.

U okviru regionalnog projekta podržanog kroz pretpristupni instrument Evropske komisije IPA višekorisnički projekat "Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Sjeverne Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova (po UNSCR 1244/1999) i Crne Gore" dati su savjeti za ažuriranje postojećih procedura.

4.1.5 Član 7 (2) (iv) Primjena propisa i provjera uslova pod kojima su izdate dozvole

Na osnovu odredbi Zakona o inspeksijskom nadzoru ("Sl. list Republike Crne Gore", br. 039/03, „Sl. list Crne Gore", br. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15, 52/16), Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16), Zakona o upravnom postupku ("Sl. list Crne Gore", br. 56/14, 20/15, 40/16, 37/17), Zakona o prekršajima ("Sl. list Crne Gore", br. 001/11, 006/11, 039/11, 032/14, 43/17, 51/17) i na osnovu Krivičnog zakonika Crne Gore, ("Sl. list Republike Crne Gore", br. 070/03, 013/04, 047/06, „Sl. list Crne Gore", br. 040/08, 025/10, 073/10, 032/11, 064/11, 040/13, 056/13, 014/15, 042/15, 058/15, 44/17, 49/18) inspektor za zaštitu od jonizujućeg zračenja je u periodu **1.9.2016-15.06.2019. godine:**

- izvršio **414 inspeksijska nadzora** za kontrolu lica koja obavljaju radijacionu djelatnost;
- donio **236 rješenja** koja se odnose na preduzimanje određenih mjera i radnji u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, mjerenja stepena individualnog spoljašnjeg izlaganja profesionalno izloženih lica, vršenja zdravstvenih pregleda profesionalno izloženih lica koja rade u zoni jonizujućih zračenja, dozimetrijskim ispitivanjima i kontroli radne sredine i mjerenja radi sprovođenja programa osiguranja i kontrole kvaliteta za izvore jonizujućeg zračenja, kao i pribavljanja rješenja o ispunjenosti propisanih uslova za korišćenje izvora jonizujućeg zračenja;
- **podnio 3 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka** na osnovu Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti.

Vezano za upravni postupak i mogućnost žalbe, kroz koje se, između ostalog, ogleda nezavisnost rada nadležne institucije, shodno Zakonu o upravnom postupku predviđeno je da svaki pojedinac ili organizacija čije je pravo povrijeđeno odlukom prvostepenog organa (u ovom slučaju Agencije za zaštitu prirode i životne sredine ili Uprave za inspeksijske poslove) može da izjavi žalbu drugostepenom organu (Ministarstvu održivog razvoja i turizma) u roku od 15 dana od dana odluke. Žalba je opšti pravni lijek za pokretanje drugostepenog upravnog postupka. Bez izjavljene žalbe ne može da se pokrene drugostepeni postupak, niti da se sprovodi po službenoj dužnosti. Navedenim zakonom se uređuje opšti upravni postupak, i ukoliko posebnim propisima iz oblasti

zaštite životne sredine nijesu regulisana ova pitanja, odredbe ovog zakona se primjenjuju u procesu donošenja odluka.

4.2 Član 8 Regulatorno tijelo

„1. Svaka ugovorna strana će osnovati ili imenovati regulatorno tijelo nadležno za sprovođenje zakonodavnog i regulatornog okvira iz člana 7. ove Konvencije, koje će imati odgovarajuća ovlašćenja, nadležnost i finansijska sredstva, kao i potrebno osoblje za izvršavanje svojih određenih zadataka.

2. Svaka ugovorna strana će preduzeti potrebne mjere da bi se osigurala djelotvorna podjela funkcija regulatornog tijela i funkcija bilo kojeg drugog tijela ili organizacije koja radi na unapređenju ili se bavi upotrebom nuklearne energije.“

Nacionalno regulatorno tijelo za zaštitu od jonizujućih zračenja, radijacionu i nuklearnu sigurnost i bezbjednost je struktuirano u okviru Ministarstva održivog razvoja i turizma, Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i Uprave za inspekcijske poslove. Jasna podjela nadležnosti data je u Uredbi o organizaciji i načinu rada Državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18, 002/19, 038/19) koju je donijela Vlada Crne Gore. Međuinstitucionalna saradnja uređena je Zakonom o državnoj upravi ("Sl. list Republike Crne Gore", 78/18).

Shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada Državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18, 002/19, 038/19) Ministarstvo održivog razvoja i turizma, pored ostalih, vrši poslove uprave koji se odnose na kreiranje politika i zakonske regulative, izrade i donošenja podzakonskih akata, za sve aspekte zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnost i upravljanja radioaktivnim otpadom. Takođe, vodi politiku međunarodne saradnje, zaključivanja međunarodnih ugovora, praćenja međunarodnih standarda, pregovaranja, koordinacije i implementacije međunarodnih konvencija i sporazuma, praćenja procesa pristupanja Evropskoj uniji, harmonizaciji sa međunarodnim standardima, propisima i preporukama i dr.

Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 52/16), Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore“, br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) i Uredbom o organizaciji i načinu rada Državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18, 002/19, 038/19) propisano je da stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti vrši Agencija za zaštitu prirode i životne sredine (izdavanje dozvola, sistematsko ispitivanje radioaktivnosti u životnoj sredini, vođenje centralnog registra-baze podataka i dr.). Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izdaje dozvole za promet izvora jonizujućih zračenja i radioaktivnih materijala, za obavljanje radijacione djelatnosti, za obavljanje privremene radijacione djelatnosti, dozvola za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada, kao i dozvole za pravna lica koja se bave poslovima zaštite od zračenja, a sve shodno Zakonu o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore“, br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16).

U Ministarstvu unutrašnjih poslova postoji Direktorat za vanredne situacije, koji kroz djelokrug rada Odsjeka za upravljanje rizicima, sačinjava bazu podataka sa opasnim materijama shodno odredbama Zakona o prevozu opasnih materija („Sl. list Crne Gore“ br. 33/14, 13/18), kojim je definisano da Ministarstvo unutrašnjih poslova izdaje

saglasnost za prevoz radioaktivnih materijala, koja se dostavlja Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine radi izdavanja dozvole.

Donošenjem izmjena i dopuna Zakona o inspekcijskom nadzoru ("Sl. list Republike Crne Gore", br. 39/03, „Sl. list Crne Gore”, br. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15, 52/16) osnovana je Uprava za inspekcijske poslove, u okviru koje se nalaze sve inspekcije uključujući i ekološku inspekciju, koja je nadležna inspekcija za sprovođenje odredbi iz Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti.

Pored navedenih institucija propise koji se odnose na trgovinu i kontrolu na osnovu Zakona o spoljnoj trgovini ("Sl. list Republike Crne Gore", br. 028/04, 037/07, „Sl. list Crne Gore”, br. 073/10, 001/14, 014/14, 057/14), Zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene ("Sl. list Crne Gore", br. 030/12), Zakona o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom ("Sl. list Crne Gore", br. 040/16) sprovode Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije i Uprava carina Crne Gore i nadležne inspekcijske službe.

U četiri nadležne institucije (Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i Uprava za inspekcijske poslove) ukupno je na poslovima zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti zaposleno sedam državnih službenika.

Pored dva zaposlena službenika (diplomirani fizičari) u Ministarstvu održivog razvoja i turizma u dijelu izrade pravnog okvira učestvuju i dva pravnik iz Direktorata za životnu sredinu, koji prate i ostale segmente životne sredine.

Sve gore navedene državne institucije, koje čine nacionalno regulatorno tijelo u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućih zračenja, se finansiraju iz Budžeta Crne Gore, koji ima programski budžet, a u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list Crne Gore", br. 20/14, 56/14, 70/17, 04/18, 55/18).

Nacionalno regulatorno tijelo u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućih zračenja ima autonomiju u izvršavanju svojih zadataka. Poslovi sve četiri nadležne institucije podijeljene su u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada Državne uprave, kao i kroz matične zakone o zaštiti od jonizujućih zračenja i radijacionoj sigurnosti, inspekcijskom nadzoru, prevozu opasnih materija, i zaštiti i spašavanju.

Što se tiče nezavisnosti regulatornih tijela, ukazujemo da u skladu Uredbom o organizaciji i načinu rada Državne uprave nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave vrše ministarstva (u ovom slučaju nadzor nad Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine vrši Ministarstvo održivog razvoja i turizma). U vršenju nadzora Ministarstvo: obustavlja akte koji su donijeti van upravnog postupka kad su u suprotnosti sa zakonom i drugim propisom i predlaže Vladi da ih ukine ili poništi; daje predlog za imenovanje i razrješenje starješine samostalnog organa uprave nad čijim radom vrši nadzor; zahtijeva izvještaje i obavještenja o pojedinim pitanjima iz djelokruga organa uprave; daje stručna uputstva, objašnjenja, instrukcije i savjete za primjenu propisa iz nadležnosti organa uprave; povodom izvještaja o radu samostalnih organa uprave daje ocjenu stanja; određuje pojedine zadatke organu uprave; ukazuje na slabosti i nezakonitosti u radu organa uprave i daje predloge za njihovo prevazilaženje;

upozorava organ uprave o uočenim nepravilnostima u radu, inicira ukidanje organa uprave nad čijim radom vrši nadzor i vrši drugu kontrolu rada i postupanja organa uprave, u skladu sa propisima.

Takođe, u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada Državne uprave nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada i zakonitošću upravnih akata za pojedine upravne oblasti iz okvira nadležnosti **Uprave za inspekcijske poslove** vrše ministarstva nadležna za određenu upravnu oblast (nad upravnim aktima ekološke inspekcija nadzor vrši Ministarstvo održivog razvoja i turizma).

Nadzor nad koordiniranim radom inspekcija Uprave za inspekcijske poslove vrši Vlada, preko Ministarstva javne uprave.

Vezano za uticaj, na primjer kontrole budžeta, uspostavljeni su mehanizmi putem kojih se kontroliše potrošnja odobrenog godišnjeg budžeta, prije svega kroz Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Zakon o javnim nabavkama, kao i kroz sistem inspekcija Državne revizorske institucije koja kontroliše sve potrošačke jedinice. Takođe, mehanizmi kontrole su uspostavljeni i posebno u okviru svake institucije u kojima postoji unutrašnja revizorska kontrola.

U okviru **Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2019 – 2020**, planirano je jačanje administrativnih kapaciteta za sve nadležne institucije u ovoj oblasti, u okviru pregovaračkog Poglavlja 15-Energetika. Pored kvantitativnog jačanja administrativnih kapaciteta kontinuirano se radi na kvalitativnom jačanju i stalnom unapređenju administrativnih kapaciteta u Crnoj Gori, kao i na unapređenju kapaciteta profesionalno izloženih lica.

Što se tiče obaveze izvještavanja, nadležne institucije jednom godišnje izvještavaju Vladu Crne Gore o svom radu u svim oblastima za koje su zadužene i svi dokumenti su javni. Pored navedenog Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, po potrebi, izvještava Ministarstvo održivog razvoja i turizma o svom radu, dok Uprava za inspekcijske poslove izvještava Ministarstvo javne uprave.

U slučaju akcidenata koji u zemlji mogu proizvesti vanredno stanje (vanrednu situaciju) nadležno je Ministarstvo unutrašnjih poslova. Na nacionalnom nivou uspostavljen je Koordinacioni tim za zaštitu i spašavanje, a za teritorije opština - opštinski timovi za zaštitu i spašavanje. Na čelu Koordinacionog tima je premijer, a članovi su direktor organa državne uprave za zaštitu i spašavanja i ministri ministarstava (ministarstva životne sredine, zdravlja, socijalnog staranja, poljoprivrede, odbrane, saobraćaja, ministarstva vanjskih poslova i dr.). Koordinacioni tim rukovodi aktivnostima učesnika zaštite i spašavanja prilikom sprovođenja utvrđenih zadataka. Operativno koordiniranje aktivnosti učesnika zaštite i spašavanja vrši Operativni štab za zaštitu i spašavanje na čijem čelu je rukovodilac organa državne uprave nadležnog za zaštitu i spašavanje. Operativni štab operativno koordinira sprovođenje mjera i aktivnosti i postupanja za zaštitu i spašavanje i sarađuje sa tijelima susjednih država nadležnim za rukovođenje i koordiniranje u zaštiti i spašavanju i procjenjuje stepen ugroženosti i mogućnost nastanka vanrednog stanja. U ovim aktivnostima pored Ministarstva unutrašnjih poslova – Direktorata za vanredne situacije i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, učestvuju: Ministarstvo odbrane – Generalštab Vojske Crne Gore, Ministarstvo zdravlja, (Klinički centar Crne Gore, Domovi zdravlja, Urgentni centar, Institut za javno zdravlje); i D.O.O. „ Centar za ekotoksikološka ispitivanja“.

4.3 Član 9 Odgovornost imaoca dozvole

„Svaka ugovorna strana će garantovati da je za sigurnost nuklearnog postrojenja primarno odgovoran imalac dozvole i preduzeće potrebne mjere da bi se osiguralo da svaki od njih ispunjava svoje obaveze.“

Primarna odgovornost za sigurno i bezbjedno upravljanje radioaktivnim izvorima uključujući i upravljanje radioaktivnim otpadom ostaje na nosiocu dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti i nosiocu dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada, u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16). Takođe, definisana je i samim tim odgovornost da se iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim izvorima rukuje na bezbjedan i siguran način. Visokoaktivni radioaktivni zatvoreni izvori zračenja vraćaju se proizvođaču/dobavljaču ili se skladište kada ih nije moguće vratiti proizvođaču/dobavljaču. Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) je u okviru poglavlja VI, kroz članove 37-40, definisano upravljanje radioaktivnim otpadom, dok su bliži uslovi upravljanja radioaktivnim otpadom su definisani podzakonskim aktima. Zakon takođe precizira da nosioci dozvole prijave Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine sve promjene vezane za rad izvora jonizujućeg zračenja, prestanak korišćenja izvora jonizujućeg zračenja, kao i način njegovog čuvanja i skladištenja i sve promjene vezane za propisane uslove na osnovu kojih mu je izdata dozvola (član 25).

4.4 Član 10 Prioritet sigurnosti

„Svaka ugovorna strana će preduzeti sve potrebne mjere da sve organizacije koje se bave djelatnostima direktno povezanim s nuklearnim postrojenjem daju zaslužan prioritet nuklearnoj sigurnosti.“

Odredbama člana 37 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) uređeni su opšti sigurnosni zahtjevi, koje je neophodno ispunjavati tokom procesa upravljanja radioaktivnim otpadom. Te uslove nosioci dozvole (za obavljanje radijacione djelatnosti i/ili za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada) detaljno opisuju u Sigurnosnom izvještaju, koji je samo jedan dio dokumentacije kojim se ispunjavaju uslovi za dobijanje dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada. Definisani uslovi obuhvataju: analizu i opis lokacije skladišta (demografija, topografija, meteorologija, hidrologija, geologija, seizmika, uticaj površinskih i podzemnih voda, zaštita životne sredine), tehničke karakteristike skladišta, analiza sigurnosti skladišta, radne uslove i ograničenja, metode i sredstva za zaštitu od jonizujućeg zračenja, podatke o radioaktivnom otpadu, planove i mjere i postupke u slučaju radijacionog udesa, program osiguranja i kontrole kvaliteta, pregled mjera fizičkog obezbjeđenja skladišta, opis organizacije redovnog rada skladišta. Zakon, takođe, zahtjeva da sve primijenjene zaštitne mjere za upravljanje radioaktivnim otpadom budu usaglašene sa međunarodno priznatim kriterijumima, standardima i smjernicama. Osim toga, članom 37 uređeno je da radioaktivni otpad koji nastaje pri obavljanju radijacione djelatnosti bude što manji po aktivnosti i zapremini.

Članom 27 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) utvrđeno je da je nosilac dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti dužan da uspostavi i sprovede Program osiguranja i kontrole kvaliteta mjera zaštite od jonizujućeg zračenja, u zavisnosti od radijacione djelatnosti

koju obavlja nosilac dozvole, odnosno poslova koje u oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja obavlja pravno lice.

Programi osiguranja kvaliteta su uspostavljeni i u D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“(CETI). CETI je dobro opremljena i organizovana institucija koja obavlja većinu mjerenja radioaktivnosti u Crnoj Gori, a sposobna je da kadrovski i organizaciono upravlja skladištem radioaktivnog otpada. CETI je ustanovio jednu od bolje opremljenih laboratorija u okruženju sa kompletnim kalibracionim standardima za sve mjerne tehnike, ima iskusno osoblje za radiološka mjerenja, dekontaminaciju, mjerenja u svrhu kontrole radne sredine u radioterapiji, nuklearnoj medicini, zaštiti od zračenja i ima uspostavljen sistem upravljanja kvalitetom sertifikovan u skladu sa ISO 9001:2000 i laboratoriju akreditovanu u skladu sa ISO/IEC 17025.

D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ učestvuje u međunarodnim međulaboratorijskim komparativnim istraživanjima i u implementaciji nacionalnih i regionalnih projekata podržanih od MAAE, a mnogi se odnose na upravljanje radioaktivnim otpadom.

Važno je istaći da je za svoj rad D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ izradio sve neophodne procedure, kako za potrebe dobijanja dozvole, tako i za potrebe upravljanja iskorišćenim zatvorenim radioaktivnim zatvorenim izvorima, uključujući radioaktivne gromobrane. Takođe, za kondicioniranje iskorišćenih zatvorenih radioaktivnih izvora D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“ je izradio sve neophodne procedure.

Za sprovođenje zakona i podzakonskih akata iz ove oblasti Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izradila je uputstva za podnosiocima zahtjeva za dobijanje dozvola definisanih zakonom, koje se mogu naći na internet stranici Agencije.

Takođe, Strategija zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godine, za razliku od prethodne Strategije, posvećuje posebno poglavlje radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i sigurnosnoj i bezbjednosnoj kulturi.

U Strategiji je istaknuto da je u cilju adekvatne zaštite zdravlja profesionalno izloženih lica, lica odgovornih za zaštitu od jonizujućeg zračenja, zaposlenih lica u nadležnim državnim organima i organima uprave u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, kao i stanovništva, neophodno konstantno raditi na unapređivanju sigurnosne kulture. Naime, sigurnosna kultura je skup osobina, stavova i načina ponašanja tokom rada sa izvorima jonizujućih zračenja, koji se uspostavljaju, kako na nivou institucije, tako i na nivou pojedinaca, kojima se doprinosi sigurnosti, kako onih koji su aktivni učesnici u obavljanju određenih aktivnosti sa izvorima jonizujućih zračenja unutar institucije, tako i ostalih koji na direktan ili indirektan način mogu biti ugroženi eventualnim akcidentima ili incidentima nastalim unutar institucije u kojoj se koriste izvori jonizujućih zračenja. Strategija naglašava važnost poštovanja fundamentalnih principa sigurnosne kulture (shodno standardu MAAE SF-1 “Osnovni sigurnosni principi”), a to su: pojedinačna i kolektivna posvećenost u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti; odgovornost za sve nivoe sigurnosti, kako kod pojedinca, tako i cijele institucije; konstantno podizanje nivoa svijesti o tome šta znači i čemu doprinosi sprovođenje sigurnosne kulture na svim nivoima.

Takođe, važno je naglasiti i to da se po prvi put Strategija zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godina bavi i pojmom bezbjednosne kulture. Naime, naglašeno je da bezbjednosna kultura predstavlja uspostavljanje određenih

osobina i stavova, kako na individualnom, tako i na institucionalnom nivou koji regulišu problematiku koja se tiče: zaštite od krađe ili nezakonitog prisvajanja nuklearnih ili radioaktivnih materijala, zlonamjerno djelovanje u nuklearnim ili radijacionim objektima i zlonamjerno djelovanje tokom prevoza nuklearnih ili radioaktivnih materijala. S obzorom da je odgovornost države po ovom pitanju je najveća, relevantne državne institucije treba da uspostavljaju regulatorno – pravni okvir, koji od svih institucija koje su korisnici izvora jonizujućih zračenja, koje vrše skladištenje radioaktivnih ili nuklearnih materijala ili se bave njihovim prevozom zahtijeva da kroz proces izdavanja dozvola uspostave sve mjere koje osiguravaju bezbjednost istih.

4.5 Član 15 Zaštita od zračenja

„Svaka ugovorna strana će preduzeti potrebne mjere kako bi u svim djelovima radnog postupka izlaganje radnika i stanovništva zračenju koje uzrokuje nuklearno postrojenje održavala na najnižem mogućem nivou, kao i to da se nijedna osoba ne izlaže dozama zračenja većim od graničnih propisanih doza utvrđenih u domaćem pravu.“

Primarna odgovornost za obavljanje radijacione djelatnosti uključujući i upravljanje radioaktivnim otpadom ostaje na nosiocu dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti i nosiocu dozvole za upravljanje skladištem za radioaktivnog otpada, u skladu sa odredbama *Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti* ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16).

Članom 4 *Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti* ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) uređeni su osnovni principi, koji se primjenjuju u obavljanju radijacione djelatnosti. Osnovnim principom **opravdanost primjene** uređuje se da svaka radijaciona djelatnost treba da bude planirana i sprovedena tako da korišćenje izvora jonizujućeg zračenja daje veću korist od ukupne štete. Principom **optimizacije zaštite od jonizujućeg zračenja uređeno je da** svaka radijaciona djelatnost mora biti izvedena tako da izloženost jonizujućem zračenju bude onoliko niska koliko je to objektivno moguće postići, s obzirom na ekonomske i društvene faktore, dok je principom, koji se odnosi na **ograničavanje individualnog izlaganja, uređeno da se** radijaciona djelatnost mora planirati tako da izlaganja pojedinaca budu uvijek ispod propisanih granica. U okviru člana 8 Zakona definisane su mjere zaštite od jonizujućeg zračenja radi zaštite života i zdravlja ljudi i zaštite životne sredine od štetnog dejstva jonizujućeg zračenja, dok su članovima 11 i 12 istog Zakona uređena mjerenja radi procjena izlaganja jonizujućim zračenjima i granice izlaganja, kako za profesionalno izložena lica, lica na školovanju i naučno istraživačkom radu, tako i za stanovništvo.

Ograničenja u smislu izlaganja profesionalno izloženih lica i stanovništva su detaljnije dati u nekoliko podzakonskih akata od kojih su najznačajniji: *Pravilnik o granicama izlaganja jonizujućim zračenjima* ("Sl. list SRJ", br. 32/98) i *Pravilnik o granicama radioaktivne kontaminacije životne sredine i o načinu sprovođenja dekontaminacije* ("Sl. list SRJ", br. 9/99). Ovi pravilnici su usaglašeni sa ICRP 60 preporukom Međunarodne komisije za zaštitu od jonizujućih zračenja.

Nosioci dozvola za obavljanje radijacione djelatnosti, koji posjeduju radioaktivne izvore ili radioaktivni otpad u spremištu, ove aktivnosti obavljaju na osnovu izdate dozvole i u

obavezi su da poštuju odredbe *Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti* ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16), podzakonska akta i nalaze redovnih inspekcijskih kontrola (nadzora). Ovo uključuje čuvanje izvora u sigurnim i bezbjednim uslovima, čime se osigurava da su doze za radnike i stanovništvo ispod propisanih granica (što je u skladu sa preporukama Međunarodne komisije za zaštitu od jonizujućeg zračenja - ICRP i direktivama EU).

Shodno članu 9 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore”, broj 56/09, 58/09, 40/11, 55/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine priprema godišnji Predlog programa sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, usvaja Vlada Crne Gore. Program sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji se sprovodi od 1999. godine, vrši se radi utvrđivanja prisustva radionuklida u životnoj sredini i procjene nivoa izlaganja stanovništva jonizujućem zračenju i to u normalnim uslovima, i u slučaju sumnje na radijacioni udes i u toku radijacionog udesa.

Program se vrši u skladu sa Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16), Odlukom o sistematskom ispitivanju sadržaja radionuklida u životnoj sredini ("Sl. list SRJ", br. 45/97), Pravilnikom o granicama radioaktivne kontaminacije životne sredine i načinu sprovođenja dekontaminacije ("Sl. list SRJ", br. 9/99), Pravilnikom o granicama izlaganja jonizujućem zračenju („Sl. list SRJ", br. 32/98), Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica za vršenje sistematskog ispitivanja sadržaja radionuklida u životnoj sredini („Sl. list SRJ", br. 32/98) i Pravilnikom o interventnim i izvedenim interventnim nivoima i merama za zaštitu stanovništva, domaćih životinja i poljoprivrede (veterinarstvo, biljna proizvodnja i vodoprivreda) u vanrednom događaju ("Sl. list SRJ", br. 18/92 i "Sl. list SCG", br. 1/2003 - Ustavna povelja). Sistematsko ispitivanje radionuklida vrši se u: vazduhu, zemljištu, rijekama, jezerima i moru, čvrstim i tečnim padavinama, građevinskom materijalu, vodi za piće, životnim namirnicama i stočnoj hrani, predmetima opšte upotrebe. Osim toga mjeri se i jačina apsorbovane doze gama (γ) zračenja u vazduhu i vrši se ispitivanje nivoa izlaganja radonu u boravišnim prostorijama. Metode mjerenja specifičnih aktivnosti radionuklida u uzorcima iz životne sredine su : gama (γ) spektrometrija, mjerenje ukupno alfa (α) i beta (β) gasnim proporcionalnim brojačem i mjerenje Sr-90 radiohemijskom separacijom tečnim scintilacionim brojačem koji su u skladu sa važećim metodama i preporukama MAAE. Programom sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini utvrđuju se mjesta, vremenski intervali, vrste i načini sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini. Kako je u slučaju sumnje na radijacioni udes i u toku radijacionog udesa nemoguće isplanirati mjesta, vremenske intervale, vrste i načine sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, to se u ovom slučaju samo planiraju određena finansijska sredstva za vanredni monitoring radioaktivnosti.

Troškovi sprovođenja monitoringa radioaktivnosti (redovnog i vanrednog) i procjene nivoa izlaganja stanovništva jonizujućem zračenju obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore. Pravno lice, koje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine odabere putem javno raspisanog tendera u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Sl. list Crne Gore", br. 42/11, 57/14, 28/15, 42/17) realizuje Program sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini i dužno je da dostavi Agenciji do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu Izvještaj o monitoringu radioaktivnosti u životnoj sredini. U slučaju radijacionog udesa pravno lice je dužno da odmah obavijesti Agenciju. Nakon toga Agencija za zaštitu prirode i životne sredine priprema objedinjenu Informaciju o stanju životne sredine sa Predlogom mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu sa Akcionim

planom, koja uključuje i ostale segmente životne sredine, koju na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, usvaja Vlada Crne Gore. Na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine informišu Vladu o realizovanim aktivnostima iz pomenutog plana.

4.6 Član 16 Pripremljenost za hitne slučajeve

„ 1. Svaka ugovorna strana će osigurati postojanje planova za djelovanje u hitnim slučajevima koji se rutinski ispituju za nuklearna postrojenja i koji pokrivaju aktivnosti koje u hitnom slučaju treba preduzeti. Za bilo koje novo nuklearno postrojenje takvi se planovi moraju unaprijed pripremiti i provjeriti prije no što se počne sa radom iznad niskih energetske nivoa koje je odobrilo regulatorno tijelo.

2. Svaka ugovorna strana će preduzeti potrebne mjere da stanovništvo i nadležna državna tijela u bližoj okolini nuklearnog postrojenja, ako su pod mogućim uticajem radiološke opasnosti, dobiju odgovarajuće informacije za djelovanje u hitnom slučaju.

3. Ugovorne strane koje nemaju nuklearno postrojenje na sopstvenoj teritoriji, a pod mogućim su uticajem radiološke opasnosti zbog nuklearnog postrojenja u susjednoj državi, preduzeće potrebne mjere za pripremanje i provjeru planova djelovanja na svom području u hitnom slučaju.“

4.6.1 Član 16 (1) Planovi i programi za djelovanje u hitnim slučajevima

Pored Strategije za smanjenje rizika od katastrofa sa dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje Strategije za period 2018-2023.godine, koju je Vlada Crne Gore donijela na sjednici održanoj 21.12.2017.godine i Zakona o zaštiti i spašavanju ("Sl. list Crne Gore", br. 13/07, 05/08, 86/09 i 32/11, 54/16), donijeti su i:

- Pravilnik o sadržaju i metodologiji izrade, načinu usaglašavanja, ažuriranja i čuvanja elaborata o procjeni rizika na osnovu kojih se izrađuju planovi zaštite i spašavanja ("Sl. list Crne Gore", br. 31/17) i
- Pravilnik o bližem sadržaju i metodologiji izrade, načinu usaglašavanja, ažuriranja i čuvanja planova zaštite i spašavanja ("Sl. list Crne Gore", br. 34/17).

Strategiju za smanjenje rizika od katastrofa sa dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje Strategije za period 2018-2023. godine izradila je multisektorska radna grupa koju su činili predstavnici relevantnih institucija. Strategija ima za cilj smanjenje i sprečavanje događanja novih rizika, jačanje kapaciteta društva i državnih institucija u odgovoru na različite vrste prirodnih i tehničko tehnoloških hazarda. Glavni ciljevi ove Strategije su: podizanje svijesti građana i podsticanje institucija na sprovođenju aktivnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa; jačanje kapaciteta za upravljanje rizicima od prirodnih i drugih katastrofa; integrisanje smanjenja rizika od katastrofa u politikama, programima i planovima i stvaranje bezbjednih i otpornih zajednica na katastrofe. U Strategiji su posebno obrađene nuklearne i radijacione nesreće.

Pored Zakona o zaštiti i spašavanju ("Sl. list CG", br. 13/07, 05/08, 86/09 i 32/11, 54/16), koji predstavlja opšti pravni okvir za postupanje u slučaju nastanka elementarne nepogode, tehničko-tehnološke nesreće i druge nesreće, postoje i drugi

zakoni kojima oblast zaštite i spašavanja nije primarna nadležnost, ali na posredan način su uredili određena pitanja koja su značajna za ovu oblast. To se posebno odnosi na: Zakon o životnoj sredini („Službeni list CG”, br. 52/16), Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore”, br. 56/09, 58/09, 40/11 i 55/16), Zakon o vodama („Službeni list RCG”, br. 27/07, i „Službeni list CG”, br. 32/11, 48/15 i 52/16), Zakon o hidrometeorološkim poslovima („Službeni list Crne Gore”, br. 26/10 i 30/12), Zakon o šumama („Službeni list Crne Gore”, br. 74/10, 40/11 i 47/15), Zakon o spoljnoj trgovini naoružanjem i vojnom opremom („Službeni list CG”, br. 40/16), Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG”, br. 64/17), Zakon o zaštiti i zdravlju na radu („Sl. list CG”, br. 34/14), Zakon o Crvenom krstu Crne Gore („Službeni list RCG”, br. 28/06), itd.

Za sistem zaštite i spašavanja bitna je i primjena Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine (NSOR) koja predstavlja dugoročnu razvojnu strategiju Crne Gore kojom se definišu rješenja za održivo upravljanje sa četiri grupe nacionalnih resursa: ljudskim, društvenim, prirodnim i ekonomskim, kao prioritet ukupnog održivog razvoja crnogorskog društva. Objektivno i integralno sagledavajući održivost nacionalnog razvoja, Crna Gora je među prvim državama u svijetu koja je u potpunosti prihvatila i u nacionalni sistem integrisala zahtjeve Ujedinjenih nacija (UN)-a utvrđene Agendom UN-a za održivi razvoj do 2030 godine.

Na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju planovi za zaštitu i spašavanje izrađuju se na tri nivoa: nacionalnom, opštinskom i preduzetnom. Opštinski i preduzetni planovi su usaglašeni sa Nacionalnim planom za djelovanje u slučaju radijacionog udesa.

Nosioci dozvola za obavljanje radijacione djelatnosti i dozvole za upravljanje skladištem radioaktivnog otpada dužni su, u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti i spašavanju i Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti imati odgovarajuće planove za djelovanje u slučaju vanredne situacije. Saglasnost na planove izdaje Direktorat za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, koji se prilaže Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine radi izdavanja dozvole za obavljanje radijacione djelatnosti.

Nacionalni plan se odnosi na evidentne kao i potencijalno moguće radijacione rizike, i njime su obuhvaćene sljedeće kategorije prijetnji:

- **Prijetnje III kategorije** su događaji unutar postrojenja (tj. situacija u samom postrojenju zahtijeva hitnu preventivnu akciju u samom postrojenju, i takav događaj ne može prouzrokovati značajnije negativne efekte van postrojenja, Riječ je o postrojenjima kod kojih u slučaju gubitka zaštite spoljašnja doza nije veća od 100 mGy/h na udaljenosti od 1m);
- **Prijetnje IV kategorije** (spoljašnja doza je preko 100 mGy/h na udaljenosti od 1m od postrojenja. Ovi događaji koji mogu zahtijevati sprovođenje zaštitnih mjera i aktivnosti na nepredvidljivoj lokaciji, posebno pri prevozu i premještanju opasnih izvora, kao što su: radiografski izvori, sateliti sa opasnim izvorima, postrojenja za preradu otpadnog željeza, izvori koji se koriste u mjerno-procesnoj tehnici...);
- **Prijetnje V kategorije** (široko rasprostranjena kontaminacija koja potiče iz postrojenja kategorije I ili II, iz inostranstva).

Nacionalni plan, takođe, sadrži odredbe koje daju mogućnost za ekspertsku pomoć ugroženim institucijama-organizacijama. Događaji od posebnog interesa, koje opisuje

Nacionalni plan su, takođe svi oni događaji koji se odnose na plovila na nuklearni pogon ili na detonacije uređaja za širenje radioaktivnosti – prljave bombe (RDD).

Važno je istaći da je u Crnoj Gori uspostavljen Operativno-komunikacioni centar 112 (broj za hitne intervencije), čiji službenici koriste propisane standardne operativne procedure (SOP).

Kao što je već naglašeno u Prvom nacionalnom izvještaju o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti odredbom člana 35 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 56/09, 58/09, 40/11, 55/16) utvrđuje se obaveza uspostavljanja sistema rane najave radi ranog otkrivanja radijacionog udesa koji može proizvesti vanredno stanje, koji ugrožava ili može ugroziti teritoriju Crne Gore.

U periodu 4-8.07.2016. godine u Crnoj Gori je instalirana mreža od šest GDR stanica na teritoriji opština: Pljevlja, Nikšić, Berane, Herceg Novi, Bar i na teritoriji Glavnog grada Podgorica, za koje je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine prethodno odobrila odgovarajuće lokacije, u saradnji sa predstavnicima opština, Glavnim gradom Podgorica i Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju.

Ministarstvo unutrašnjih poslova, Direktorat za vanredne situacije, je 11. član ARGOS Konzorcijuma od 2008. godine. Međutim, Crna Gora je donijela odluku da sistem ARGOS zamijeni sistemom RODOS, i u tu svrhu će koristiti, zajedno sa ostalim zemljama zapadnog Balkana, benefite projekta Evropske komisije: „Jačanje kapaciteta zemalja zapadnog Balkana za pripremu i odgovor u slučaju radioloških i nuklearnih vanrednih situacija, tehnička pomoć za donosiocje odluka“ („Strengthening the Capacity of the Western Balkans for Radiological and Nuclear Emergency Preparedness and Response: Technical Support for Decision Making“). Osim Crne Gore, korisnici ovog projekta biće, i: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo (po UNSCR 1244/1999), Sjeverna Makedonija i Srbija. U toku je finalizacija izrade projektnog zadatka od strane predstavnika Evropske komisije, nakon čega će se krenuti u realizaciju samog projekta.

Crna Gora će ovim projektom, pored nabavke sistema RODOS, postojeći sistem rane najave, odnosno svih šest (6) GDR stanica uvezati sa istim. Na taj način biće omogućeno da sistem RODOS može u svakom trenutku automatski da koristi podatke sistema rane najave koji su mu potrebni, da zajedno sa dostupnim meteorološkim podacima, vrši modeliranje eventualne disperzije radioaktivnosti koja se može dogoditi u slučaju nuklearnih nesreća.

Treba naglasiti da je Skupština Crne Gore donijela Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učešću država nečlanica Evropske unije u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološkog vanrednog događaja (ECURIE) ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 002/17 od 21.03.2017), nakon čega se pridružila ECURIE platformi kroz nominovanje nacionalne kontakt tačke (OKC 112), nacionalnog korespodenta (MORT) i nacionalne nadležne institucije (MORT). U novembru 2018. godine održana je ECURIE vježba u kojoj je Crna Gora prvi put učestvovala. U martu 2019. godine za pripadnike Operativno-komunikacionog centra OKC 112 organizovan je ECUIRE trening, koji je održao predstavnik Evropske komisije iz Odjeljenja za zaštitu od zračenja (Radiation Protection & Nuclear Safety Emergency Preparedness & Environmental Monitoring), iz Luksemburga.

Osim toga Crna Gora je nadogradila posebne informacije (tzv. alert informacije) u posebnoj WebEcurie aplikaciji, nakon čega je 06.06.2019. godine bio izveden prvi ECURIE komunikacioni test.

Takođe, Crna Gora je dio Međunarodne skale nuklearnih događaja (International Nuclear Event Scale (INES)), Unificiranog sistema za razmjenu informacija u incidentima i vanrednim situacijama (Unified System for Information Exchange in Incidents and Emergencies (USIE)) za rano upozoravanje o incidentima koji uključuju radioaktivne izvore sa potencijalnim prekograničnim uticajem.

U skladu sa vanjsko-političkim prioritetima, Crna Gora je snažno posvećena očuvanju međunarodnog mira i bezbjednosti, borbi protiv organizovanog kriminala, terorizma i širenja oružja za masovno uništenje (OMU). Ovo opredjeljenje je prepoznato u brojnim strateškim dokumentima, Strategiji odbrane, Strategiji nacionalne bezbjednosti, Strategiji za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma i u Strategiji za neproliferaciju OMU, čime su vanjsko-politički prioriteti pretočeni u strateške obaveze. Kao članica gotovo svih najvažnijih međunarodno pravnih instrumenata u domenu sprečavanja širenja OMU, Crna Gora je posvećena ispunjavanju obaveza koje iz njih proizilaze. Između ostalog, uspostavljen je odgovarajući normativno - pravni i institucionalni okvir usmjeren na onemogućavanje da nedržavni akteri dođu u posjed, proizvedu, prevoze ili koriste bilo koju vrstu OMU, ili sredstva za njihovu isporuku. Osim toga, zabranjena je svaka aktivnost koja može da doprinese proliferaciji OMU i uspostavljen efikasan sistem kontrole spoljne trgovine naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene.

Nakon donošenja Akcionog plana za implementaciju rezolucije Savjeta bezbjednosti UN 1540, koja za cilj ima sprečavanje da OMU dođe u posjed nedržavnih aktera, u prvom redu terorista, za period 2014-2018. godine, u januaru 2015. godine formirano je Nacionalno koordinaciono tijelo za implementaciju Akcionog plana. Radom pomenutog tijela koordiniralo je Ministarstvo vanjskih poslova. U maju 2016. donijet je Akcioni plan za zaštitu od hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih prijetnji i rizika (HBRN) za period 2016-2020, koji zajedno sa Akcionim planom za rezoluciju 1540 čini efikasnu osnovu za prevenciju i suzbijanje širenja OMU, kao i za odgovor na potencijalne HBRN akcidente.

Crna Gora je članica i Haškog kodeksa ponašanja protiv proliferacije balističkih raketa (HCOC); Globalne inicijative za borbu protiv nuklearnog terorizma (GICNT); Inicijative za bezbjednost protiv proliferacije (PSI) i Međunarodnog partnerstva protiv nekažnjivosti za upotrebu hemijskog oružja. Aplicirala je za članstvo u Vasenarskom aranžmanu o kontroli izvoza konvencionalnog naoružanja.

Pored navedenog Crna Gora je članica Konvencije o zabrani usavršavanja, proizvodnje i stvaranja zaliha bakteriološkog (biološkog) i toksičkog oružja i o njihovom uništavanju (BTWC) i Konvencije o zabrani razvoja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja, te o njegovom uništenju (CWC).

U septembru 2016. godine, Vlada Crne Gore donijela je Strategiju za neproliferaciju OMU za period 2016-2020. Opšti cilj Strategije je sprečavanje da Crna Gora učestvuje u širenju OMU, a predviđeno je da ovaj cilj bude ostvaren kroz realizaciju pojedinačnih aktivnosti: onemogućavanje nelegalnog razvoja, nabavke, izrade, prometa i upotrebe OMU; jačanje prevencije; spremnost za brz i efikasan odgovor na moguću krizu i jačanje međunarodne saradnje, od kojih svaka aktivnost sadrži mjere za sprovođenje. Usvajanjem Strategije zaokružen je nacionalni okvir, odnosno upotpunjene su potrebne komponente i stvoreni

uslovi za uspješno suočavanje sa proliferacijom OMU, pa je akcenat sada na njihovoj sveobuhvatnoj implementaciji.

Akcioni plan za implementaciju Strategije, koji je Vlada Crne Gore usvojila na sjednici održanoj u junu 2017. godine, bazira se na Akcionom planu za implementaciju rezolucije Savjeta bezbjednosti (SB) UN 1540, kao i na HBRN Akcionom planu. Za praćenje implementacije Strategije i Akcionog plana za njeno sprovođenje, 1540 Akcionog plana i HBRN Akcionog plana zaduženo je Nacionalno koordinaciono tijelo za neproliferaciju OMU, formirano od strane Vlade Crne Gore, na sjednici održanoj u julu 2017. godine.

U cilju racionalizacije nacionalne arhitekture i postizanja veće efikasnosti, Nacionalno koordinaciono tijelo za neproliferaciju OMU je zamijenilo Nacionalno koordinaciono tijelo za praćenje implementacije Akcionog plana za rezoluciju SB UN 1540, kao i Nacionalni tim za sprovođenje Konvencije o zabrani razvoja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja i njegovom uništavanju (CWC).

Nacionalno tijelo za neproliferaciju OMU je, osim za 1540 Akcioni plan i za Konvenciju o hemijskom oružju, proširilo obim nadležnosti, pa pokriva implementaciju HBRN Akcionog plana, Akcionog plana za implementaciju Strategije, kao i aktivnosti i obaveze iz domena Konvencije o biološkom oružju (BWC), Ugovora o neširenju nuklearnog oružja (NPT) i druge brojne obaveze koje proizilaze iz ovog domena (Crna Gora je članica i aktivno sudjeluje u međunarodnim inicijativama za neproliferaciju OMU), a za koja ne postoje formirana tijela koja bi bila zadužena za praćenje implementacije.

Za pripadnike službi koje obezbjeđuju prvi odgovor na nesreće izrađen je Vodič za postupanje u slučaju udesa sa opasnim materijama¹. Uputstva koja su data u Vodiču obuhvataju liste opasnih materija iz najnovijih preporuka Ujedinjenih nacija, kao i iz drugih nacionalnih i međunarodnih propisa. Vodič je prvenstveno namijenjen, kao pomoć onima koji prvi stižu na mjesto udesa kako bi brzo identifikovali specifične opasnosti, koje prijete od određenih supstanci i zaštitili sebe i ostale građane tokom početne faze incidenta. Takođe, Uputstva daju opšte informacije o mjerama javne bezbjednosti u konkretnoj situaciji, kao i informacije u vezi hitne izolacije na mjestu incidenta. Tu su navedene i posebne mjere predostrožnosti u slučaju incidenata sa požarom, isticanjem ili izlaganjem hemijskim ili radioaktivnim materijama. Potpisanim sporazumima u oblasti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih katastrofa značajno se doprinosi i olakšava saradnja sa državama u regionu i šire, u slučaju nastanka katastrofa.

Jedna od najznačajnijih aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova-Direktorata za vanredne situacije u izvještajnom periodu je uspostavljanje Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa, kao stalnog foruma za razmjenu mišljenja, iznošenje stavova, predloga i dostignuća koji doprinose smanjenju rizika od katastrofa u svim područjima ljudskog djelovanja. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 9.10.2014. godine donijela Odluku o obrazovanju Odbora za smanjenje rizika od katastrofa, („Sl. list Crne Gore“, broj 49/14 od 20.11.2014. godine). Odbor za smanjenje rizika od katastrofa čine 17 članova, na način da su obuhvaćene sve relevantne oblasti.

¹ Shodno članu 37 Zakona o zaštiti i spašavanju Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova utvrđuje programe za opremanje i razvoj sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, daje uputstva za upravljanje u zaštiti i spašavanju i predlaže mjere učesnicima zaštite i spašavanja.

Prva konferencija za uspostavljanje Nacionalne platforme održana je 16.12.2014 u organizaciji Inicijative za pripremljenost i prevenciju katastrofa u Jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE). Druga Konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa održana je 26.11.2015. godine, a Treća Konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa održana je 23.06.2016. godine.

Dana 20.12.2017. godine održana je IV konferencija Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa sa temom požari na otvorenom i zatvorenom prostoru i tom prilikom odštampan je i Zbornik radova.

Petu konferenciju Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa, na kojoj je predstavljena nova Strategija za smanjenje rizika od katastrofe sa Dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje Strategije za period 2018-2023. godine organizovao je Odbor za smanjenje rizika od katastrofa 28. i 29.06.2018. godine, u Kolašinu. Platforma je okupila veliki broj predstavnika različitih struktura sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne samouprave, naučne i akademske zajednice, privatnih kompanija i preduzeća, nevladinih organizacija, lokalnih zajednica, međunarodnih i regionalnih organizacija, kao i brojne predstavnike medija.

Na posljednjoj petoj konferenciji detaljno je analizirana posvećenost prioritetima i globalnim ciljevima, utvrđenih Sendai okvirom, kao i realizaciji najbitnijih aktivnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa na nacionalnom i lokalnom nivou, i to kroz izradu: lokalnih strategija za smanjenje rizika od katastrofa; nacionalne procjene rizika od katastrofa; lokalnih procjena rizika od katastrofa; nacionalnih planova za zaštitu i spašavanje za različite vrste rizika; lokalnih planova za zaštitu i spašavanje za različite vrste rizika, te kroz uspostavljanje adekvatnog zakonskog okvira u oblasti smanjenja rizika od katastrofa na nacionalnom i lokalnom nivou i nastavak edukacije i podizanje nivoa znanja u oblasti smanjenja rizika od katastrofa kroz sprovođenje Međupredmetnog programa u oblasti smanjenja rizika od katastrofa itd.

Predstavljen je i prvi Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za period 2018/2019. godine. Takođe, razmijenjena su mišljenja, informacije, iskustva i najbolje prakse između učesnika, u upravljanju rizicima u Crnoj Gori, regionu i zemljama Evropske unije. Analizirana su iskustva i modeli bilateralne, regionalne i međunarodne saradnje u smanjenju rizika od katastrofa. Kao jedna od vrlo važnih tema, nametnula se i uloga sredstava javnog informisanja prilikom događanja različitih vrsta katastrofa.

Dakle, Crna Gora je održavanjem Pete konferencije Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa nastavila kontinuirano da radi na realizaciji strateških prioriteta i ciljeva Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa (2015-2030).

4.6.2 Član 16 (2) Informisanje stanovništva i država u okruženju

Iako Crna Gora nema nuklearnih instalacija ima uspostavljen sistem za informisanje javnosti i susjednih država u slučaju nuklearnog akcidenta. Detaljan opis odgovornosti i način rukovođenja dat je u Nacionalnom planu za djelovanje u slučaju radijacionog udesa.

Takođe, kao strana ugovornica Konvencije o procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu (ESPOO konvencija) i Protokola o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu (SEA protokol) i Konvencije o dostupnosti informacija, učesću javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Aarhuska konvencija) Crna Gora razmjenjuje informacije sa susjednim državama čije instalacije mogu imati uticaj na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu.

Osim navedenog, za informisanje stanovništva i država u okruženju, posebno država članica Evropske unije koristiće se i ECURIE platforma.

Što se tiče međunarodno pravnih instrumenata u ovoj oblasti, važno je istaći da je Crna Gora ugovorna strana Konvencije o ranom obaveštavanju o nuklearnim nesrećama („Sl. list SRJ-Međunarodni ugovori“, br. 015/89-3) i Konvencije o pružanju pomoći u slučaju nuklearnog incidenta ili radiološke opasnosti („Sl. list SRJ-Međunarodni ugovori“, br. 004/91-29).

U toku 2015. godine upućena je inicijativa za zaključivanje sporazuma o bilateralnoj saradnji sa Republikom Bugarskom, Turskom, Francuskom i pripremljen je Nacrt Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Rumunije o saradnji u oblasti vanrednih situacija. Podsjećamo da su izrađeni sporazumi o saradnji i pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa između Crne Gore i Republike Albanije, kao i Vlade Crne Gore i Vlade Republike Azerbejdžana o saradnji u oblasti zaštite od prirodnih i izazvanih nepogoda. Potpisani su i memorandum i o razumijevanju sa Ruskom Federacijom, Italijom i Armenijom. Takođe, Crna Gora je potpisala bilateralne sporazume o saradnji u oblasti zaštite od prirodnih nepogoda i tehničko-tehnoloških rizika sa: Savjetom ministara Bosne i Hercegovine, Vladom Republike Hrvatske, Vladom Republike Grčke, Vladom Republike Sjeverne Makedonije, Vladom Republike Slovenije, Vladom Republike Srbije, Vladom Slovačke Republike i Kabinetom ministara Ukrajine.

4.6.3 Član 16 (3) Pripremljenost za hitne slučajeve za ugovorne strane koje ne posjeduju nuklearna postrojenja

Uredbom o organizaciji i načinu rada Državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 087/18, 002/19, 038/19), Zakonom o zaštiti i spašavanju ("Sl. list Crne Gore", br. 013/07, 005/08, 086/09, 032/11, 55/16) Ministarstvo unutrašnjih poslova je institucija koja je, između ostalog, nadležna za pripremu, donošenje, realizaciju i ažuriranje nacionalnih planova za sve vrste hazarda, (uključujući nuklearno-radiološki hazard), definisane Strategijom za smanjenje rizika od katastrofa sa dinamičkim planom aktivnosti za sprovođenje strategije za period 2018-2023.godine

Planovi na lokalnom nivou (opštinski i preduzetni) moraju biti usaglašeni sa nacionalnim, što se potvrđuje izdavanjem saglasnosti na iste od strane Ministarstva unutrašnjih poslova (Direktorat za vanredne situacije). Nacionalni plan za djelovanje u slučaju radijacionog udesa, izradilo je i usvojilo Ministarstvo unutrašnjih poslova u martu 2010. godine, u skladu sa metodologijom i preporukama MAAE, a u izradi su učestvovali eksperti svih kompetentnih institucija Crne Gore. Koordinaciju

implementacije Nacionalnog plana za djelovanje u slučaju radijacionog udesa vrši Ministarstvo unutrašnjih poslova preko Koordinacionog tima.

Za vanredne situacije koje nijesu definisane skalom vrijednosti na nacionalnom nivou priprema odgovora na radijacioni i nuklearni akcident vrši se pozivanjem Operativnog štaba za zaštitu i spašavanje u čijem sastavu su predstavnici: Ministarstva unutrašnjih poslova– Direktorat za vanredne situacije, Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, Ministarstva odbrane – Generalštab Vojske Crne Gore, Ministarstva zdravlja, (Klinički centar Crne Gore, Domovi zdravlja, Urgentni centar, Institut za javno zdravlje); D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“, Uprave policije, Uprave carina, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprave vode, Uprave za bezbjednost hrane i fitosanitarne poslove, Crveni krst i dr.

Na osnovu Zakona o zaštiti i spašavanju ("Službeni list CG", br. 13/07, 32/11 i 54/16), Vlada Crne Gore, je na sjednici od 27.07.2017. godine, donijela Rješenje o imenovanju članova Operativnog štaba za zaštitu i spašavanje.

Direktorat za vanredne situacije svake godine učestvuje na vježbama na kojima se testiraju kapaciteti za pripremu i odgovor na vanredne situacije u državi i okruženju. U godišnjem programu su sadržani tipovi vježbi, ciljevi i učesnici.

U periodu od 31.10-4.11.2016. godine u Crnoj Gori organizovana je bila terenska NATO vježba „Crna Gora 2016“, sa scenariom na odgovoru na poplave i na hemijski, biološki, radiološki i nuklearni (HBRN) incident.

Na vježbi „CRNA GORA 2016“ učestvovalo je oko 680 učesnika iz 32 države, i to zemalja NATO-a i partnerskih zemalja. U radu vježbe, pored 17 međunarodnih spasilačkih timova, na vježbi u različitim formatima učešće su uzeli predstavnici iz sljedećih država: Albanija, Austrija, Azerbejdžan, Belgija, Bugarska, Bosna i Hercegovina, Češka Republika, Danska, Finska, Francuska, Gruzija, Holandija. Pored timova, učestvovalo je i 39 posmatrača iz 22 zemlje koje su članice NATO-a ili su partnerske države, kao i iz država Evropske unije. NATO EADRCC međunarodna terenska vježba „CRNA GORA 2016“ bila je šesnaesta terenska vježba koju je organizovao Evroatlantski centar za koordinaciju odgovora na katastrofe (EADRCC) od 2000. godine i prva koja je održana u našoj zemlji. Cjelokupna organizacija međunarodne terenske vježbe „CRNA GORA 2016“ ocijenjena je, od strane svih učesnika vježbe, kao veoma uspješna. Organizacija jedne ovakve vježbe omogućila je Crnoj Gori da potvrdi svoju spremnost da bude ravnopravan partner sa drugim državama članicama NATO-a, kao i partnerskim državama, te da promoviše vrijednost i značaj zajedničkog regionalnog udruživanja u odgovoru na različite vrste hazarda.

U periodu od 2015 do 2018. godine Direktorat za vanredne situacije implementirao je projekat „Jačanje kapaciteta za prvi odgovor u HBRN-u i regionalna saradnja zemalja jugoistočne Evrope, južnog Kavkaza, Moldavije i Ukrajine“- Projekat 44 ("Strengthening CBRN first response capabilities and regional cooperation in South East Europe, Southern Caucasus, Moldova and Ukraine"). Projekat 44 sprovodio je Konzorcijum koji čine: belgijski Nuklearni istraživački institut (CSK-CEN), slovački Institut za prvi odgovor (ISEMI), holandski Nacionalni institut za javno zdravlje i životnu sredinu (RIVM), poljski Institut za organsku hemiju (IPO) i belgijski Institut za radio elemente (IRE). Partneri na ovom projektu su Međuregionalni istraživački institut za kriminal i pravdu (UNICRI) i Regionalni sekretarijat za izuzetno upravljanje (CoE).

Zemlje korisnice projekta su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija, Sjeverna Makedonija, Jermenija, Moldavija i Ukrajina, kao i region Kavkaza. Cilj projekta je bila identifikacija nedostataka u službama koje pružaju odgovor na HBRN akcidente-incidente, testiranje nacionalnih i regionalnih procedura za odgovor, jačanje međuagencijske i regionalne saradnje zemalja korisnica, kao i provjera znanja i vještina timova za prvi odgovor u slučaju HBRN-a. Projektom je donirana oprema za jedan tim spasioca službe zaštite Glavnog grada Podgorice, i održane su četiri (4) vježbe sa scenariom HBRN-a, s ciljem testiranja procedura i kapaciteta za odgovor, međuagencijske i međuregionalne saradnje, odnosno testiranja načina komunikacije, koordinacije i donošenja odluka na nacionalnom i međunarodnom nivou.

U periodu od 5-6.12.2016 u Podgorici održana je štabna vježba TTX (table top exercise) s ciljem testiranja međuagencijske saradnje, kao i procedura za odgovor u slučaju nesreća pri prevozu radioaktivnog materijala. Na ovoj vježbi učestvovala su nacionalne institucije koje su zadužene za odgovor u slučaju HBRN incidenata/akcidenata.

Vježba „HBRN LAZINE 2017“, održana je 26-27.05.2017.godine na kojoj je učestvovao Nacionalni tim za reagovanje u slučaju HBRN akcidenta i predstavnici Direktorata za vanredne situacije, Centra za ekotoksikološka ispitivanja, Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, Instituta za javno zdravlje, Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, Crvenog krsta Crne Gore, Uprave policije, Medicinskog centra Ministarstva unutrašnjih poslova i službi zaštite i spašavanja Podgorica i Danilovgrad. Vježba je realizovana uključenjem Operativno-komunikacionog centra OKC 112. Na vježbi je korišćena oprema za zaštitu u slučaju HBRN akcidenta, koja je donirana u okviru projekta. Opšti zaključak sa održane vježbe je da je država pokazala da ima kapacitete da odgovori na ovu vrstu akcidenta, ali i da treba nastaviti sa jačanjem kapaciteta nadležnih institucija u slučaju HBRN akcidenata kroz organizovanje obuka i nabavku adekvatne lične i kolektivne opreme.

U periodu 6- 7.12.2017. godine održana je i regionalna štabna vježba u Direktoratu za vanredne situacije, s ciljem testiranja procedura za odgovor na transnacionalni akcident uz istovremeno učešće i zemalja regiona koje su bile i korisnice P44 (Srbija, Albanija, Bosna i Hercegovina i Sjeverna Makedonija).

U periodu 17- 20.04.2018. godine održana je regionalna terenska vježba u Tirani, Albanija na kojoj je učestvovao nacionalni HBRN tim, pripadnici službe zaštite Glavnog grada i službenici Direktorata za vanredne situacije. Vježba je organizovana u cilju provjere regionalne saradnje i koordinacije bilateralnih sporazuma, procedura za prelazak granica i provjere smjernica Evropske unije za podršku zemlje domaćina, kao i provjeru znanja i vještina timova za prvi odgovor u slučaju HBRN nesreće.

Realizovan je i trening za trenere za prvi odgovor na HBRN akcident u zemljama jugoistočne Evrope („Train-the-trainers and training activities on CBRN incident response for the countries in the Balkan“) u periodu od 8. do 12. 05. 2017. godine, u Budvi. Treningu su prisustvovali članovi HBRN tima, predstavnici Direktorata za vanredne situacije i pripadnici službe zaštite i spašavanja Glavnog grada Podgorica, kao i predstavnici ostalih zemalja učesnica projekta.

Obuka za HBRN akcident, koja je održana 7.12.2017. godine izvedena je sa ukupno 20 pripadnika operativnih jedinica za zaštitu i spašavanje u Policijskoj akademiji u Danilovgradu. Cilj je bio upoznavanje s procedurama i opremom za detekciju opasnih

materija u slučaju HBRN akcidenta, upoznavanje sa pojmom, značajem, sredstvima i materijama za HBNR dekontaminaciju, upoznavanje sa postupkom poslije završetka dekontaminacije radi očuvanja zdravlja i životne sredine, i mjerama zaštite za bezbjedan rad spasilaca. Posebno su obrađene teme: hemijski, radijaciono-nuklearni i biološki akcidenti. Tokom 2018. i 2019. godine odrađene su i ConvEX vježbe (ConveX 1 i ConveX 2) koje sprovodi MAAE sa kontakt osobama zemalja članica korišćenjem USIE platforme.

5 Odjeljak D: Planirane aktivnosti za poboljšanje sigurnosti

Kao što je navedeno u Prvom nacionalnom izvještaju o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti ukazujemo da su planirane aktivnosti iz Poglavlja "Planirane aktivnosti za poboljšanje sigurnosti" realizovane u periodu između dva pregledna sastanka. Naime, kao što je navedeno:

- donijeta je Strategija zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione sigurnosti i upravljanja radioaktivnim otpadom za period 2017-2021. godine s Akcionim planom za period 2017-2021. godina, 29.12.2016. godine;
- donijet je Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učešću država nečlanica Evropske unije u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološkog vanrednog događaja (ECURIE) ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", broj 002/17 od 21.03.2017);
- instalirana je mreža od šest GDR stanica za mjerenje ekvivalenta doze gama zračenja u vazduhu na teritoriji opština: Pljevlja, Nikšić, Berane, Herceg Novi, Bar i na teritoriji Glavnog grada Podgorica, kao početni korak ka priključenju Evropskoj platformi za razmjenu radioloških podataka (EURDEP platforma);
- izrađen je Predlog zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti, čije se utvrđivanje očekuje od strane Vlade Crne Gore;
- organizovani su okrugli stolovi, tribine, gostovanja u medijima i realizovane su vježbe u cilju podizanja svijesti iz oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti.

U narednom periodu u oblasti zaštite od jonizujućih zračenja, radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti nastaviće se sa posvećenom implementacijom obaveza definisanim Konvencijom o nuklearnoj sigurnosti, strateškim i pravnim okvirom Crne Gore.

U cilju razmjene podataka, Crna Gora će se u narednom periodu priključiti Evropskoj platformi za razmjenu radioloških podataka - EURDEP (European Radiological Data Exchange Platform) i poslati podatke kojima raspolaže.

U narednom periodu Skupština Crne Gore donijeće Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti, koji će zamijeniti postojeći Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti. Na osnovu novog Zakona do 2023. godine izradiće se podzakonski akti potrebni za sprovođenje Zakona i Zakon o odgovornosti za nuklearnu štetu.

Nastaviće se sa aktivnostima na upravljanju iskorišćenim radioaktivnim izvorima i radioaktivnim otpadom i kontinuirano će se raditi na podizanju svijesti nosioca dozvola o njihovim odgovornostima, kao i podizanju svijesti građana, kroz organizovanje okruglih stolova, radionica i edukacije o sigurnosnoj i bezbjednosnoj kulturi.

Za uspješnost svih pomenutih aktivnosti nastaviće se sa jačanjem institucionalnih, administrativnih, implementacionih i tehničkih kapaciteta u Crnoj Gori.